

gaia
ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΠΥΛΩΝΕΣ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΚΑΠ

2021 - 2027 2028 - 2034

Συγκριτική ανάλυση της ΚΑΠ πριν και μετα το 2027

Βασισμένη στην πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ιούλιος 2025)

Γραφείο Βρυξελλών

Σεπτέμβριος 2025 – v1.0

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ 4

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΚΑΠ 2028-20234 5

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ 6

Η ΝΕΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΑΠ 8

ΠΡΩΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ 9

Αποσυνδεδεμένες πληρωμές 9

Βασική ενίσχυση εισοδήματος και αναδιανεμητική στήριξη 9

Πληρωμές για μικρούς γεωργούς 11

Σχήματα υπερ του κλίματος, του περιβάλλοντος και της καλής διαβίωσης των ζώων 12

Συνδεδεμένες πληρωμές 16

Συνδεδεμένη ενίσχυση εισοδήματος 16

Ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι 17

Παρεμβάσεις σε ορισμένους τομείς 18

Posei - πρόγραμμα στήριξης για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές 20

Γεωργικό αποθεματικό 22

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης 23

Στήριξη για την εγκατάσταση γεωργών νεαρής ηλικίας και νεοεισερχόμενων, καθώς και για την έναρξη αγροτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας 23

Στήριξη για μειονεκτήματα που συνδέονται με ορισμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις ειδικών περιοχών 25

Επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων στην άρδευση 26

Φυσικοί ή άλλοι ειδικοί περιορισμοί περιοχών 28

Περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης 30

Εργαλεία διαχείρισης κινδύνου 32

Συνεργασία, συμπεριλαμβανομένου του LEADER 35

Στήριξη για τα μικρά νησιά του Αιγαίου 37

Σχολικά προγράμματα 38

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 39

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ 40

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 41

Εισαγωγή στη συγκριτική ανάλυση της ΚΑΠ

Η παρούσα ανάλυση βασίζεται στην πρόταση κανονισμού COM(2025) 560 final για την εφαρμογή της ενωσιακής στήριξης στο πλαίσιο της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και στο συναφές κανονιστικό πακέτο που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2025, στο πλαίσιο του νέου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου. Πρόκειται για την πρώτη επίσημη αρχιτεκτονική που καθορίζει το πώς θα λειτουργήσει η ΚΑΠ μετά το 2027 και εισάγει σημαντικές αλλαγές στη δομή της.

Μέχρι σήμερα, η ΚΑΠ οργανωνόταν σε δύο πυλώνες:

- τον Πρώτο Πυλώνα, χρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (EAGF), που περιλάμβανε κυρίως άμεσες ενισχύσεις και παρεμβάσεις αγοράς, και
- τον Δεύτερο Πυλώνα, χρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (EAFRD), που στήριζε την αγροτική ανάπτυξη, τις επενδύσεις, τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις και τη βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων.

Μετά το 2027, το πλαίσιο αυτό μεταβάλλεται: οι παρεμβάσεις ενοποιούνται μέσα σε ένα Ενιαίο Ταμείο (Single Fund), το οποίο θα υλοποιείται μέσω Εθνικών και Περιφερειακών Σχεδίων Εταιρικής Σχέσης (NRPs). Η αλλαγή αυτή συνοδεύεται από νέους κανόνες συγχρηματοδότησης, ενιαία όρια ενίσχυσης και αυστηρότερο μηχανισμό παρακολούθησης.

Ιδιαίτερη σημασία έχει ότι η νέα ΚΑΠ συνοδεύεται από μια Νέα Πράσινη Αρχιτεκτονική, η οποία απλοποιεί και ενισχύει τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς κανόνες, συγκεντρώνοντας σε ενιαίο πλαίσιο τους μηχανισμούς συμμόρφωσης και τα εθελοντικά σχήματα. Για το λόγο αυτό, η ανάλυση που ακολουθεί ξεκινά με ειδικό κεφάλαιο αφιερωμένο στη Νέα Πράσινη Αρχιτεκτονική, πριν εξετάσει τις οικονομικές και κοινωνικές παρεμβάσεις της πολιτικής.

Τα περιεχόμενα της ανάλυσης έχουν δομηθεί με βάση τον υφιστάμενο διαχωρισμό σε Πρώτο και Δεύτερο Πυλώνα, προκειμένου να είναι δυνατή η άμεση αντιπαραβολή με το πλαίσιο της περιόδου 2021-2027. Στη νέα ΚΑΠ ο διαχωρισμός αυτός παύει να ισχύει, καθώς όλες οι παρεμβάσεις συγκεντρώνονται στο Ενιαίο Ταμείο, ωστόσο η παρουσίασή τους με την παραδοσιακή διάρθρωση επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση της μετάβασης και τη σαφήνεια στη σύγκριση.

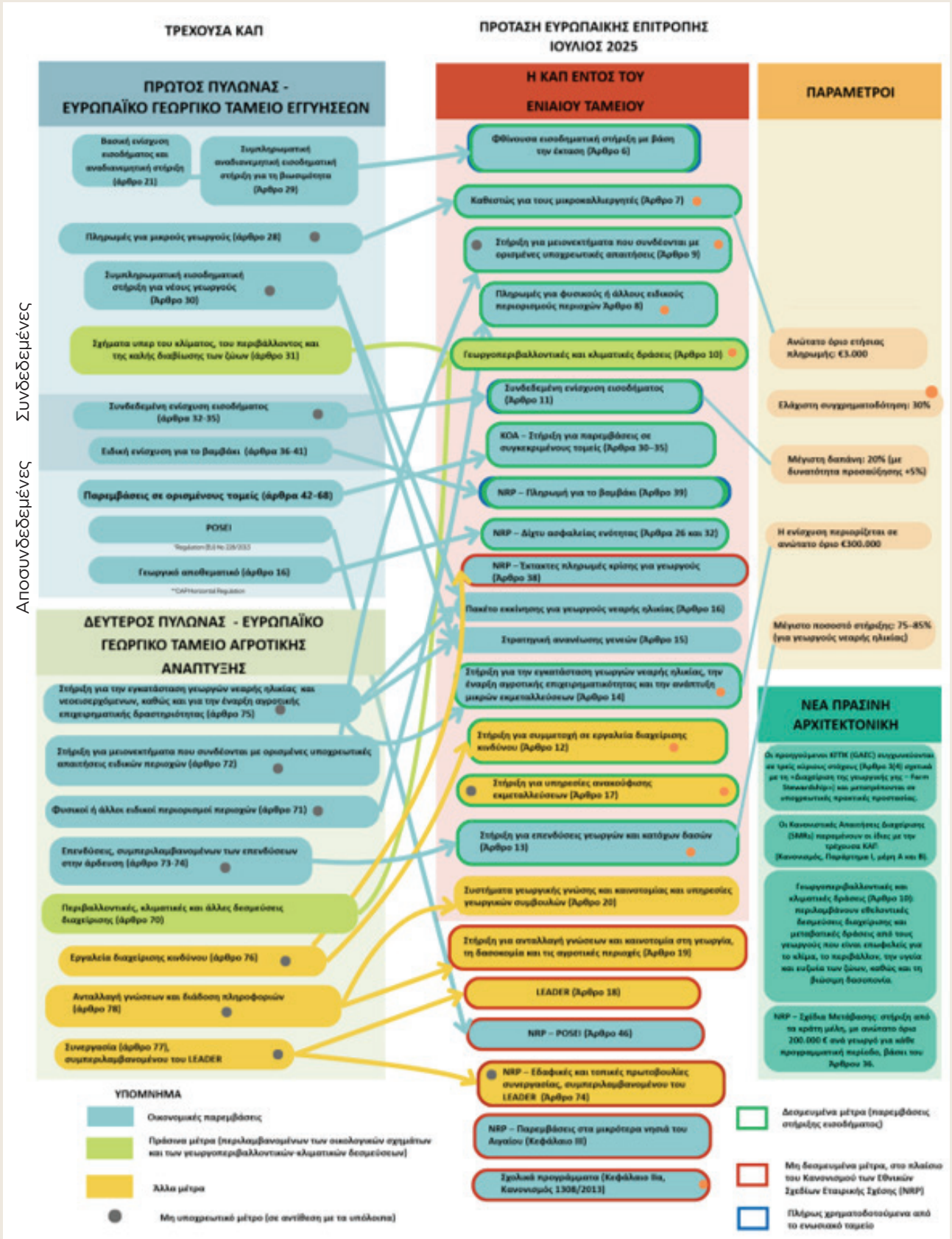
Η ανάλυση που ακολουθεί βασίζεται αφενός στο κείμενο της πρότασης κανονισμού, αφετέρου στο διάγραμμα σύγκρισης που συνοψίζει τις βασικές αντιστοιχίες ανάμεσα στο ισχύον πλαίσιο (2021-2027) και στη νέα αρχιτεκτονική. Ακολουθώντας θεματικά τις κύριες κατηγορίες ενισχύσεων και παρεμβάσεων, παρουσιάζεται:

- τι ίσχυε στην τρέχουσα περίοδο,
- τι προτείνεται να ισχύσει μετά το 2027,
- οι βασικές παράμετροι εφαρμογής, και
- η επεξήγηση του τι σημαίνουν οι αλλαγές στην πράξη.

Στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας παρατίθεται επίσης ένας συνοπτικός συγκεντρωτικός πίνακας, που αποτυπώνει με σαφή και σύντομο τρόπο τις βασικές παραμέτρους.

Η παρούσα συγκριτική παρουσίαση αποτυπώνει τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στη συγκεκριμένη φάση εκπόνησης (Σεπτέμβριος 2025), πριν την ολοκλήρωση της θεσμικής διαδικασίας διαπραγμάτευσης. Συνεπώς, δεν αποδίδει τελικές αποφάσεις, αλλά προσφέρει ένα αξιόπιστο πλαίσιο κατανόησης της κατεύθυνσης προς την οποία φαίνεται να κινείται η νέα ΚΑΠ.

Διάγραμμα Αναθεώρησης ΚΑΠ 2028-20234

Γενικοί κανόνες συγχρηματοδότησης

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021–2027

- Νομική βάση: Άρθρο 85, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.
- Γενικό ποσοστό συγχρηματοδότησης: 65% για τις παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ.
- Ειδικά ποσοστά:
  - 80% για λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.
  - 85% για εξόχως απόκεντρες περιοχές και Μικρά Νησιά Αιγαίου.
  - 100% για τεχνική βοήθεια και ορισμένες ειδικές δράσεις.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

- Νομική βάση: Άρθρα 20 & 35, Πρόταση Κανονισμού για το Ενιαίο Ταμείο (COM(2025) 565).
- Νέα λογική: Ενιαίοι κανόνες συγχρηματοδότησης για όλα τα Ταμεία.
- Ελάχιστες εθνικές συνεισφορές (Άρθρο 20):
  - 15% για λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.
  - 40% για περιφέρειες σε μετάβαση.
  - 60% για περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.
  - 20% για Interreg (- 5 μονάδες για εξόχως απόκεντρες / εξωτερικά σύνορα).
- Ειδικές ρυθμίσεις (Άρθρο 35):
  - Για βασική εισοδηματική στήριξη, οικολογικά σχήματα, συνδεδεμένες ενισχύσεις και μικρούς γεωργούς (άρθρα 35 α–γ, g) δεν απαιτείται εθνική συγχρηματοδότηση → χρηματοδότηση 100% από την ΕΕ.
  - Για επενδύσεις: μέγιστο ποσοστό στήριξης 75%, έως 85% για νέους γεωργούς.
  - Για περιβαλλοντικές, καινοτομικές και δράσεις διαχείρισης κινδύνου: ανώτατα ποσοστά έως 95% ή 100%.
  - Για τομεακές παρεμβάσεις και ορισμένες ειδικές δράσεις (παρ. 1, στοιχεία δ–κ), προβλέπεται ελάχιστη εθνική συνεισφορά 30%, ανεξάρτητα από τον γενικό κανόνα του άρθρου 20.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Οι ελάχιστες εθνικές συνεισφορές (άρθρο 20) είναι δεσμευτικές, ανεξάρτητα από τον τύπο παρέμβασης.
- Οι εντάσεις ενίσχυσης (άρθρο 35) διαφοροποιούνται ανάλογα με τον χαρακτήρα της παρέμβασης (επενδύσεις, περιβάλλον, νέοι γεωργοί, τομεακά).
- Οι βασικές άμεσες ενισχύσεις (εισοδηματική στήριξη, οικολογικά σχήματα, συνδεδεμένες, μικροί γεωργοί, βαμβάκι, POSEI, γεωργικό αποθεματικό) παραμένουν 100% ευρωπαϊκές, χωρίς εθνικό βάρος.
- Οι επενδύσεις, οι περιβαλλοντικές δράσεις υψηλής φιλοδοξίας, τα εργαλεία κινδύνου και οι τομεακές παρεμβάσεις απαιτούν σημαντική εθνική συγχρηματοδότηση, που ξεκινά από το 30% και μπορεί να φτάνει πολύ υψηλότερα.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Τα ελάχιστα ποσοστά συγχρηματοδότησης δεν αφήνουν περιθώριο σε κράτη μέλη να μειώσουν την εθνική τους συμμετοχή κάτω από τα όρια.
- Η Ελλάδα ωφελείται από το χαμηλό ποσοστό (15%) στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της χώρας.
- Ωστόσο, για την Αττική και άλλες περισσότερο ανεπτυγμένες περιοχές, η εθνική συμμετοχή ανεβαίνει στο 60%, γεγονός που επιβαρύνει σημαντικά τον προϋπολογισμό.
- Η ρητή πρόβλεψη για 100% ευρωπαϊκή χρηματοδότηση στις βασικές ενισχύσεις εξασφαλίζει ότι το εισόδημα των γεωργών δεν θα εξαρτάται από την εθνική δημοσιονομική ικανότητα.
- Στις επενδύσεις, στους νέους γεωργούς και σε σχήματα περιβαλλοντικά υψηλής φιλοδοξίας, η εθνική συνεισφορά παραμένει κρίσιμη και μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για χώρες με περιορισμένο δημοσιονομικό χώρο.
- Η εισαγωγή της ρήτρας ελάχιστης εθνικής συνεισφοράς 30% για συγκεκριμένες παρεμβάσεις σημαίνει πρόσθετη επιβάρυνση, ειδικά σε τομείς όπου οι ανάγκες είναι αυξημένες (επενδύσεις, περιβάλλον, τομεακά).

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Νέα ελάχιστα ποσοστά συγχρηματοδότησης (Άρθρο 20).

Συγχρηματοδότηση:

- 15% λιγότερο ανεπτυγμένες, 40% μετάβασης, 60% αναπτυγμένες, 20% Interreg.
- 100% ΕΕ για βασικές άμεσες ενισχύσεις και οικολογικά σχήματα (Άρθρο 35).
- 30% ελάχιστη εθνική συνεισφορά για συγκεκριμένες παρεμβάσεις (άρθρο 35 παρ. 1 δ–κ και τομεακές).
- 75%–85% για επενδύσεις (Άρθρο 35).
- 95%–100% για περιβάλλον, καινοτομία, διαχείριση κινδύνου (Άρθρο 35).

Ουσιαστική αλλαγή: Από μια πιο «ευέλικτη» λογική ποσοστών (2021–2027) περνάμε σε μια δεσμευτική εναρμόνιση με συγκεκριμένα κατώτατα όρια και επιπλέον ρήτρα 30% για ειδικές παρεμβάσεις, γεγονός που επιβαρύνει τα εθνικά προγράμματα, ειδικά στις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Η νέα πράσινη αρχιτεκτονική της ΚΑΠ

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, οι περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις της ΚΑΠ οργανώνονται σε τρία επίπεδα:

- Πολλαπλή συμμόρφωση (SMRs): βασικές απαιτήσεις για το περιβάλλον, την υγεία των ζώων και των φυτών, καθώς και την ασφάλεια τροφίμων.
- Πρότυπα Καλής Γεωργικής και Περιβαλλοντικής Κατάστασης (GAECs): ελάχιστες πρακτικές που πρέπει να τηρούνται σε όλα τα αγροτεμάχια.
- Εθελοντικά σχήματα: οικολογικά σχήματα (eco-schemes) στον Πυλώνα Ι και γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα στον Πυλώνα ΙΙ.

Αυτή η δομή παρείχε ένα μείγμα υποχρεωτικών κανόνων και εθελοντικών κινήτρων, με στόχο την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στη γεωργική πολιτική.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Μετά το 2027, η πράσινη αρχιτεκτονική απλοποιείται και αποκτά ενιαία μορφή:

- Τα GAECs οργανώνονται σε λιγότερους, πιο στρατηγικούς στόχους, ώστε να περιοριστεί η πολυπλοκότητα.
- Οι SMRs παραμένουν ως έχουν, διατηρώντας τη σύνδεση με το ευρύτερο ενωσιακό νομικό πλαίσιο.
- Οι περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης (Άρθρο 10, COM(2025) 560) συνδυάζουν δεσμευτικές πρακτικές με εθελοντικές δράσεις μετάβασης.
- Εισάγονται Μεταβατικά Σχέδια (Transition Plans) (Άρθρο 36, COM(2025) 560), με ανώτατο όριο στήριξης €200.000 ανά γεωργό και προγραμματική περίοδο, για εκμεταλλεύσεις που επενδύουν σε πλήρη «πράσινη στροφή».

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Τα GAECs γίνονται πιο συνοπτικά και λειτουργούν ως στρατηγικοί στόχοι.
- Οι γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις παραμένουν εθελοντικές, με ελάχιστη εθνική συμμετοχή 30% (Άρθρο 20, COM(2025) 565).
- Τα Transition Plans ενισχύουν εκμεταλλεύσεις που επιχειρούν βαθιές αλλαγές πρακτικών προς βιώσιμα συστήματα.
- Η συμμόρφωση με SMRs και GAECs παραμένει υποχρεωτική για όλους τους δικαιούχους.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η Νέα Πράσινη Αρχιτεκτονική ενοποιεί τα υπάρχοντα εργαλεία σε πιο ξεκάθαρη και απλουστευμένη δομή. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι:

- Οι αγρότες θα έχουν πιο κατανοητό πλαίσιο κανόνων, περιορίζοντας τη γραφειοκρατία.
- Τα κράτη μέλη αποκτούν μεγαλύτερη ευελιξία στο πώς θα σχεδιάσουν τις πράσινες παρεμβάσεις τους.
- Οι περιβαλλοντικές δεσμεύσεις ενισχύονται, αλλά μέσω πιο στοχευμένων εργαλείων και όχι διάσπαρτων μηχανισμών.
- Η προσθήκη των transition plans δημιουργεί μια νέα δυνατότητα για αγρότες που θέλουν να κάνουν το βήμα της πράσινης μετάβασης με σαφή στήριξη.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: GAECs και SMRs υποχρεωτικά, ενώ οι γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις του άρθρου 10 εθελοντικές.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Υπάρχει δέσμευση για πράσινες παρεμβάσεις εντός των NRPs.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 95%–100% ΕΕ για περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης (Άρθρο 35, COM(2025) 565).
- Έως 85% για επενδύσεις που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση (π.χ. νέοι γεωργοί).

Ουσιαστική αλλαγή: Απλοποίηση και ενοποίηση όλων των πράσινων εργαλείων σε ενιαίο πλαίσιο, με νέες δυνατότητες για ια πράσινη μετάβαση σε επίπεδο εκμετάλλευσης.

Πρώτος Πυλώνας

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων

Αποσυνδεδεμένες πληρωμές

Βασική ενίσχυση εισοδήματος και αναδιανεμητική στήριξη

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Βασικό Εισόδημα για τη Βιωσιμότητα (Basic Income Support for Sustainability - BISS)

- Νομική βάση: Άρθρο 21, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.
- Η βασική ενίσχυση αποτελούσε τον κορμό των άμεσων πληρωμών. Καταβαλλόταν ανά επιλέξιμο εκτάριο, χωρίς να συνδέεται με την παραγωγή.
- Στόχος ήταν η σταθεροποίηση του γεωργικού εισοδήματος, ανεξάρτητα από διακυμάνσεις στις αγορές ή δυσκολίες στην παραγωγή.
- Εισήγαγε μια πιο απλή λογική πληρωμής σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς «δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης».

Αναδιανεμητική Συμπληρωματική Στήριξη (Complementary Redistributive Income Support for Sustainability - CRISS)

- Νομική βάση: Άρθρο 29, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.
- Πρόσθετη ενίσχυση που δινόταν στα πρώτα εκτάρια κάθε εκμετάλλευσης.
- Σκοπός της ήταν η ανακατανομή των πόρων, ώστε οι μικρές και μεσαίες εκμεταλλεύσεις να λάβουν περισσότερη στήριξη σε σχέση με τις πολύ μεγάλες.
- Τα κράτη-μέλη ήταν υποχρεωμένα να την εφαρμόζουν, εκτός αν χρησιμοποιούσαν ισοδύναμα εργαλεία αναδιανομής.

Συνολικά:

Οι δύο αυτές παρεμβάσεις λειτουργούσαν συμπληρωματικά: το BISS έδινε το «βασικό δίχτυ ασφαλείας», ενώ το CRISS ανακατεύθυνε μέρος των πόρων υπέρ των μικρότερων παραγωγών.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Βασική Εισοδηματική Στήριξη με Κλιμακωτή Μείωση (Degressive area-based income support)

- Νομική βάση: Άρθρο 6, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.
- Αντικαθιστά το σημερινό BISS.
- Καταβάλλεται επίσης με βάση την έκταση, αλλά πλέον εφαρμόζεται υποχρεωτική κλιμακωτή μείωση (degressivity) ανάλογα με το ύψος της ενίσχυσης.

Ειδικό Καθεστώς για Μικρούς Γεωργούς (Payment for small farmers)

- Νομική βάση: Άρθρο 7, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.
- Αντικαθιστά το CRISS ως προς τον σκοπό της αναδιανομής.
- Προβλέπει απλουστευμένο, κατ' αποκοπή σχήμα για μικρούς γεωργούς, ώστε να έχουν εύκολη πρόσβαση στη στήριξη χωρίς διοικητικό βάρος.

3. Παράμετροι εφαρμογής

Η νέα αρχιτεκτονική εισάγει συγκεκριμένους κανόνες:

- Κλιμακωτή μείωση (degressivity)
  - 25% στο τμήμα της ενίσχυσης που υπερβαίνει τις €20.000.
  - 50% στο τμήμα που υπερβαίνει τις €50.000.
  - 75% στο τμήμα που υπερβαίνει τις €75.000.
  - Οποιοδήποτε ποσό άνω των €100.000 δεν καταβάλλεται.
- Ανώτατο όριο (cap): €100.000 ανά εκμετάλλευση.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η μετάβαση από το σύστημα BISS + CRISS σε Degressive support + Small farmers scheme συνιστά αλλαγή φιλοσοφίας:

- Ενώ μέχρι το 2027 η αναδιανεμητική στήριξη δινόταν μέσω ξεχωριστού «κουτιού» (CRISS), μετά το 2027 η αναδιανομή επιτυγχάνεται υποχρεωτικά μέσα από την κλιμακωτή μείωση.

- Οι μεγάλες εκμεταλλεύσεις χάνουν σταδιακά σημαντικό μέρος των ενισχύσεων, ενώ τα ποσά αυτά μπορούν να κατευθυνθούν σε μικρούς και μεσαίους.
- Οι μικροί γεωργοί διατηρούν απλουστευμένο καθεστώς, με χαμηλότερες απαιτήσεις σε έλεγχο και γραφειοκρατία.

Συνεπώς, η νέα περίοδος 2028-2034 θεσμοθετεί ένα πιο «αναδιανεμητικό» σύστημα από το παρελθόν, με υποχρεωτικά ανώτατα όρια και περικοπές, ενώ ενισχύει την προσβασιμότητα των μικρών παραγωγών.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Παραμένει υποχρεωτική, αλλά μετά το 2027 εφαρμόζεται με κανόνα φθίνουσας κλιμάκωσης (degressivity).

Δεσμευμένος προϋπολογισμός: Διατηρείται ως ring-fenced μέτρο.

Degressivity & Capping: Υποχρεωτικά από €20.000 και άνω με ανώτατο όριο €100.000.

Συγχρηματοδότηση: 100% από ΕΕ (δεν απαιτείται εθνική συνεισφορά, Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Το εργαλείο μετατρέπεται από «ουδέτερη» ενίσχυση σε πιο αναδιανεμητική με την εισαγωγή ανώτατων ορίων και φθίνουσας μείωσης.

Πληρωμές για μικρούς γεωργούς

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 28, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.
Το «Καθεστώς για τους μικροκαλλιεργητές» (Small Farmers Scheme) δημιουργήθηκε για να απλοποιήσει τη συμμετοχή των πολύ μικρών εκμεταλλεύσεων στην ΚΑΠ.
Κύρια χαρακτηριστικά:

- Ο γεωργός μπορούσε να επιλέξει να ενταχθεί στο καθεστώς.
- Η πληρωμή γινόταν σε μορφή κατ' αποκοπή ποσού αντί για επιμέρους ενισχύσεις.
- Μείωση σημαντικού διοικητικού βάρους: οι δικαιούχοι είχαν απλουστευμένες υποχρεώσεις ελέγχου και συμμόρφωσης, χωρίς να χρειάζεται να αποδείξουν συμμόρφωση με όλες τις λεπτομέρειες της αιρεσιμότητας.
- Η ενίσχυση είχε στόχο να διασφαλίσει ότι οι μικροκαλλιεργητές, που συχνά βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω περιορισμένου μεγέθους και χαμηλών εισοδημάτων, δεν θα μείνουν εκτός στήριξης.

Συνολικός σκοπός:
Να καταστεί η ΚΑΠ πιο προσβάσιμη και φιλική για τους μικροκαλλιεργητές, που αποτελούν πυλώνα κοινωνικής συνοχής στις αγροτικές περιοχές.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 7, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.
Το καθεστώς για τους μικροκαλλιεργητές διατηρείται, αλλά ενσωματώνεται στην αρχιτεκτονική του Ενιαίου Ταμείου (Single Fund).
Κύρια χαρακτηριστικά της νέας πρότασης:

- Παραμένει ένα ειδικό, απλουστευμένο σχήμα για μικροκαλλιεργητές.
- Εξακολουθεί να δίνει κατ' αποκοπή στήριξη, χωρίς σύνθετες απαιτήσεις αιρεσιμότητας.
- Στόχος είναι η διευκόλυνση συμμετοχής και η προστασία του εισοδήματος σε μικρές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες συχνά είναι πιο ευάλωτες στις διακυμάνσεις της αγοράς.

3. Παράμετροι εφαρμογής

Για το καθεστώς των μικροκαλλιεργητών δεν θεσπίζονται στο νέο πλαίσιο ειδικές κλίμακες ή πλαφόν, όπως στις βασικές ενισχύσεις. Ειδικότερα:

- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.
- Χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από την ΕΕ, χωρίς εθνική συγχρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565).
- Παραμένει απλουστευμένο και προαιρετικό σχήμα, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί συμπληρωματικά για να στηριχθούν οι μικροί γεωργοί χωρίς πρόσθετο διοικητικό βάρος.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η ουσία είναι ότι η φιλοσοφία παραμένει ίδια, αλλά η θέση του σχήματος αλλάζει στο νέο πλαίσιο:

- Μέχρι το 2027 ήταν μια ξεχωριστή επιλογή για τους γεωργούς, στο περιθώριο των βασικών ενισχύσεων.
- Από το 2028 και μετά γίνεται αναπόσπαστο μέρος του ενιαίου πλαισίου στήριξης.

Με αυτόν τον τρόπο:

- Διατηρείται η προσβασιμότητα για τους μικροκαλλιεργητές (λιγότερη γραφειοκρατία).
- Συνδέεται πιο καθαρά με την αρχή της αναδιανομής που εισάγει η νέα ΚΑΠ.

Συνεπώς, ενώ οι μεγάλες εκμεταλλεύσεις θα βλέπουν περικοπές λόγω degressivity, οι μικροκαλλιεργητές θα συνεχίσουν να έχουν ένα σταθερό, απλό και προβλέψιμο σχήμα στήριξης.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Παραμένει προαιρετικό μέτρο για τα κράτη μέλη τόσο πριν όσο και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν υπήρχε ούτε πριν, ούτε προβλέπεται μετά το 2027.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Καλύπτεται εξ ολοκλήρου από την ΕΕ (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Ενσωμάτωση του καθεστώτος στο Single Fund και σαφέστερη διασύνδεση με την αναδιανεμητική φιλοσοφία της νέας ΚΑΠ.

Συμπληρωματική ενίσχυση εισοδήματος για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 30, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Το συμπληρωματικό εισόδημα για νέους γεωργούς θεσπίστηκε ως ειδικό μέτρο ενίσχυσης στο πλαίσιο των άμεσων πληρωμών.

Χαρακτηριστικά:

- Παρεχόταν σε γεωργούς ηλικίας έως 40 ετών που εγκαθίσταντο για πρώτη φορά ως επικεφαλής εκμετάλλευσης ή είχαν εγκατασταθεί τα τελευταία πέντε έτη.
- Η ενίσχυση δινόταν ως πρόσθετη πληρωμή ανά εκτάριο πάνω από τη βασική ενίσχυση (BISS).
- Είχε χρονικό όριο: μπορούσε να καταβάλλεται για έως και πέντε έτη.
- Το ποσοστό του εθνικού φακέλου που μπορούσε να διατεθεί για τον σκοπό αυτόν ήταν μέχρι 2%.

Στόχος:

- Να στηριχθεί η είσοδος νέων γεωργών στο επάγγελμα.
- Να ανανεωθεί ο αγροτικός πληθυσμός, δεδομένης της γήρανσης που χαρακτηρίζει τον ευρωπαϊκό αγροτικό τομέα.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρα 14-16, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Η συμπληρωματική ενίσχυση ενσωματώνεται σε μια πιο ολοκληρωμένη στρατηγική:

- Στρατηγική ανανέωσης των γενεών (Generational Renewal Strategy, άρθρο 15):
- Τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να σχεδιάσουν ειδική στρατηγική για τη στήριξη νέων γεωργών και τη διαδοχή γενεών.
- Πακέτο εκκίνησης για νέους γεωργούς (Starter Pack for Young Farmers, άρθρο 16):
- Εισάγεται νέο εργαλείο που παρέχει χρηματοδοτική υποστήριξη κατά τα πρώτα έτη εγκατάστασης, συνδυάζοντας άμεσες πληρωμές και επενδυτικά κίνητρα.
- Στήριξη για νεοεισερχόμενους και μικρές εκμεταλλεύσεις (Support for new entrants and small farms, άρθρο 14):
- Προβλέπονται υψηλότερα ποσοστά συγχρηματοδότησης (έως 85%) για ενισχύσεις που σχετίζονται με την εγκατάσταση και τη λειτουργία νέων ή μικρών εκμεταλλεύσεων.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Χρονική διάρκεια: Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν έως 5 έτη από την εγκατάσταση, αλλά συνδέονται πλέον με ολοκληρωμένη στρατηγική και όχι μόνο με συμπληρωματική πληρωμή ανά εκτάριο.
- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.
- Συγχρηματοδότηση: Αυξημένα ποσοστά από την ΕΕ έως 85% (Άρθρο 35 COM(2025) 565).
- Σχέδια Εταιρικής Σχέσης: Κάθε κράτος-μέλος πρέπει να ενσωματώσει ειδικό υποκεφάλαιο για την ανανέωση γενεών.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η αλλαγή είναι ουσιαστική:

- Στην περίοδο 2021-2027, η στήριξη νέων γεωργών είχε τη μορφή μιας πρόσθετης πληρωμής ανά εκτάριο. Ήταν σχετικά περιορισμένη και λειτουργούσε περισσότερο ως «μπόνους εισοδήματος».
- Μετά το 2027, το θέμα της ανανέωσης γενεών αναβαθμίζεται σε στρατηγική προτεραιότητα. Δεν περιορίζεται σε μια επιπλέον πληρωμή, αλλά περιλαμβάνει ολοκληρωμένα εργαλεία: χρηματοδότηση εκκίνησης, ειδικά επενδυτικά κίνητρα και υψηλότερη συγχρηματοδότηση.

Με τον τρόπο αυτό, επιχειρείται μια πιο συστημική προσέγγιση: αντί να δοθεί μόνο μια εισοδηματική ενίσχυση, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις ώστε οι νέοι να εγκαθίστανται με βιώσιμο τρόπο και να παραμένουν στον αγροτικό τομέα.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην τρέχουσα περίοδο (2021-2027) είναι υποχρεωτικό για τα κράτη μέλη να διαθέτουν μηχανισμό στήριξης νέων γεωργών. Μετά το 2027 παραμένει υποχρεωτικό, αλλά αλλάζει μορφή: από ετήσια συμπληρωματική ενίσχυση γίνεται πακέτο εκκίνησης (starter pack).

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Υπάρχει και στις δύο περιόδους, με τα κράτη μέλη να πρέπει να δεσμεύουν συγκεκριμένο ποσοστό των πόρων.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Στην τρέχουσα περίοδο καλύπτεται πλήρως από το ΕΓΤΕ. Μετά το 2027, συγχρηματοδοτείται με ποσοστό έως 85% από την ΕΕ (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Η ενίσχυση μετατρέπεται από ετήσιο συμπλήρωμα εισοδήματος σε επενδυτικό πακέτο εκκίνησης με υψηλότερα ποσοστά στήριξης, συνδέοντας τη στήριξη με την εγκατάσταση και όχι μόνο με το εισόδημα.

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 31, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.
Τα λεγόμενα οικολογικά σχήματα (eco-schemes) ήταν μια από τις μεγαλύτερες καινοτομίες της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ για την περίοδο 2021-2027.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Ενισχύσεις αποσυνδεδεμένες από την παραγωγή, που καταβάλλονταν στους γεωργούς με βάση την έκταση ή/και τις πρακτικές που υιοθετούσαν.
- Προαιρετικά για τα κράτη-μέλη, αλλά με ισχυρή πολιτική πίεση να εφαρμοστούν ώστε να συνδεθούν με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.
- Στόχευαν σε πρακτικές που βελτιώνουν το περιβάλλον, προστατεύουν το κλίμα και προάγουν την καλή διαβίωση των ζώων.
- Μπορούσαν να πάρουν δύο μορφές:
  1. Ενισχύσεις εισοδήματος για γεωργούς που τηρούσαν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές.
  2. Στήριξη κόστους/απώλειας εισοδήματος για όσους αναλάμβαναν δεσμεύσεις πέραν της υποχρεωτικής αιρεσιμότητας (GAEC/SMR).

Συνολικός σκοπός: Να επιτευχθεί μια πιο «πράσινη» ΚΑΠ, επιβραβεύοντας τους γεωργούς που εφαρμόζουν φιλόδοξες περιβαλλοντικές και κλιματικές πρακτικές.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 10, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.
Στην πρόταση της Επιτροπής, το εργαλείο αυτό μετασχηματίζεται σε:

- Αγροπεριβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις (Agri-environmental and climate actions).
  Κύρια χαρακτηριστικά:
- Όλες οι δράσεις για το περιβάλλον, το κλίμα και την καλή διαβίωση των ζώων εντάσσονται σε μία ενιαία παρέμβαση.
- Δεν αποτελούν πλέον «προαιρετικό κουτί» για τα κράτη-μέλη, αλλά κεντρικό στοιχείο της νέας πράσινης αρχιτεκτονικής.
- Συνδέονται με την υπεύθυνη διαχείριση εκμεταλλεύσεων (farm stewardship), που αποτελεί τη νέα μορφή της αιρεσιμότητας.
- Οι κανόνες των GAEC απλουστεύονται και συγχωνεύονται σε τρεις βασικούς στόχους:
  1. Προστασία εδαφών πλούσιων σε άνθρακα και χαρακτηριστικών τοπίου.
  2. Πρόληψη διάβρωσης και διατήρηση οργανικής ουσίας στα εδάφη.
  3. Προστασία υδάτων, μέσω ζωνών ανάσχεσης

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 31, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.
Τα λεγόμενα οικολογικά σχήματα (eco-schemes) ήταν μια από τις μεγαλύτερες καινοτομίες της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ για την περίοδο 2021-2027.
Κύρια χαρακτηριστικά:

- Ενισχύσεις αποσυνδεδεμένες από την παραγωγή, που καταβάλλονταν στους γεωργούς με βάση την έκταση ή/και τις πρακτικές που υιοθετούσαν.
- Προαιρετικά για τα κράτη-μέλη, αλλά με ισχυρή πολιτική πίεση να εφαρμοστούν ώστε να συνδεθούν με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.
- Στόχευαν σε πρακτικές που βελτιώνουν το περιβάλλον, προστατεύουν το κλίμα και προάγουν την καλή διαβίωση των ζώων.
- Μπορούσαν να πάρουν δύο μορφές:
  1. Ενισχύσεις εισοδήματος για γεωργούς που τηρούσαν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές.
  2. Στήριξη κόστους/απώλειας εισοδήματος για όσους αναλάμβαναν δεσμεύσεις πέραν της υποχρεωτικής αιρεσιμότητας (GAEC/SMR).

Συνολικός σκοπός: Να επιτευχθεί μια πιο «πράσινη» ΚΑΠ, επιβραβεύοντας τους γεωργούς που εφαρμόζουν φιλόδοξες περιβαλλοντικές και κλιματικές πρακτικές.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 10, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.
Στην πρόταση της Επιτροπής, το εργαλείο αυτό μετασχηματίζεται σε:

- Αγροπεριβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις (Agri-environmental and climate actions).
  Κύρια χαρακτηριστικά:
- Όλες οι δράσεις για το περιβάλλον, το κλίμα και την καλή διαβίωση των ζώων εντάσσονται σε μία ενιαία παρέμβαση.
- Δεν αποτελούν πλέον «προαιρετικό κουτί» για τα κράτη-μέλη, αλλά κεντρικό στοιχείο της νέας πρά-

σινης αρχιτεκτονικής.

- Συνδέονται με την υπεύθυνη διαχείριση εκμεταλλεύσεων (farm stewardship), που αποτελεί τη νέα μορφή της αιρεσιμότητας.
- Οι κανόνες των GAEC απλουστεύονται και συγχωνεύονται σε τρεις βασικούς στόχους:
  1. Προστασία εδαφών πλούσιων σε άνθρακα και χαρακτηριστικών τοπίου.
  2. Πρόληψη διάβρωσης και διατήρηση οργανικής ουσίας στα εδάφη.
  3. Προστασία υδάτων, μέσω ζωνών ανάσχεσης και περιορισμού ρύπανσης.
- Οι SMR (Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης) παραμένουν, εξασφαλίζοντας συμμόρφωση με την ενωσιακή περιβαλλοντική και κτηνιατρική νομοθεσία.

Παρατήρηση: Η υποχρεωτικότητα στα οικολογικά σχήματα αφορά τα κράτη μέλη (δέσμευση προϋπολογισμού), όχι τους παραγωγούς.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Δεν προβλέπονται ειδικά ανώτατα όρια αποκλειστικά για τις αγροπεριβαλλοντικές δράσεις.
- Εντάσσονται στη λογική της αρχής «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (do no significant harm).
- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.
- Οι δράσεις μπορούν να περιλαμβάνουν τόσο πληρωμές ανά εκτάριο όσο και αποζημιώσεις για απώλειες εισοδήματος ή κόστος συμμόρφωσης.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η μετάβαση από τα eco-schemes στις αγροπεριβαλλοντικές και κλιματικές δράσεις δείχνει μια σημαντική μετατόπιση φιλοσοφίας:

- Πριν (2021-2027): Κάθε κράτος-μέλος μπορούσε να αποφασίσει αν και πώς θα εφαρμόσει τα eco-schemes. Αυτό δημιούργησε ανομοιογένεια στην εφαρμογή και διαφοροποιήσεις στην ένταση των περιβαλλοντικών μέτρων.
- Μετά το 2027: Οι δράσεις αυτές δεν είναι πια προαιρετικές αλλά υποχρεωτικό συστατικό της νέας ΚΑΠ. Υπάρχει ενοποίηση και απλούστευση, ώστε όλοι οι γεωργοί να λειτουργούν υπό κοινό πλαίσιο και οι πόροι να κατευθύνονται με πιο συνεκτικό τρόπο.

Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι οι γεωργοί θα χρειάζεται να ανταποκρίνονται σε πιο ενιαίες και δεσμευτικές περιβαλλοντικές απαιτήσεις, ενώ τα κράτη-μέλη θα έχουν λιγότερη ευχέρεια να διαφοροποιούν τα σχήματα.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην τρέχουσα περίοδο (2021-2027) είναι υποχρεωτικό για τα κράτη μέλη να τα προσφέρουν, αλλά εθελοντικά για τους γεωργούς. Το ίδιο καθεστώς διατηρείται και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Στην τρέχουσα περίοδο υπάρχει ελάχιστο ποσοστό 25% του εθνικού φακέλου άμεσων ενισχύσεων. Μετά το 2027 παραμένει ring-fenced, χωρίς ουσιαστική διαφοροποίηση.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Στην περίοδο 2021-2027 καλύπτονται πλήρως από το ΕΓΤΕ. Μετά το 2027 παραμένει πλήρης ενωσιακή χρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Η μετά το 2027 αρχιτεκτονική τα εντάσσει σε ενιαία κατηγορία «γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δράσεων», δημιουργώντας μεγαλύτερη συνέχεια με τις δεσμεύσεις του Δεύτερου Πυλώνα. Η αλλαγή είναι κυρίως οργανωτική και φέρνει περισσότερη ενοποίηση μεταξύ Πυλώνα Ι και ΙΙ.

Συνδεδεμένες πληρωμές

Συνδεδεμένη ενίσχυση εισοδήματος

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρα 32-35, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Οι συνδεδεμένες ενισχύσεις αποτελούσαν ένα σημαντικό εργαλείο του Πυλώνα Ι (ΕΓΤΕ).

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Παρεχόταν πρόσθετη εισοδηματική στήριξη συνδεδεμένη με την παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων ή τομέων.
- Στόχος ήταν να υποστηριχθούν τομείς που αντιμετώπιζαν οικονομικές ή διαρθρωτικές δυσκολίες ή θεωρούνταν στρατηγικής σημασίας (π.χ. κτηνοτροφία, ορισμένες καλλιέργειες, φυτά πλούσια σε πρωτεΐνη).
- Το ύψος τους μπορούσε να φθάσει έως και 13% του εθνικού φακέλου άμεσων ενισχύσεων, με επιπλέον 2% για τις πρωτεϊνούχες καλλιέργειες.
- Τα κράτη-μέλη όριζαν τους τομείς/προϊόντα που θα ενισχυθούν, στο πλαίσιο των εθνικών στρατηγικών σχεδίων.

Σκοπός:

Να εξασφαλιστεί η διατήρηση της παραγωγής σε κλάδους που απειλούνταν με εγκατάλειψη και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της αγροτικής παραγωγής σε κρίσιμους τομείς.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 11, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Οι συνδεδεμένες ενισχύσεις διατηρούνται στη νέα περίοδο, αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου.

Χαρακτηριστικά στη νέα πρόταση:

- Συνεχίζουν να προσφέρονται ως στοχευμένη στήριξη σε συγκεκριμένους τομείς/προϊόντα.
- Η βασική λογική παραμένει η ίδια: ενίσχυση με βάση την παραγωγή, όχι την έκταση.
- Εντάσσονται σε πιο ενιαίο πλαίσιο κανόνων και υπόκεινται στους γενικούς περιορισμούς (ανώτατα όρια, degressivity, συγχρηματοδότηση).
- Η επιλογή των τομέων θα συνεχίσει να γίνεται από τα κράτη-μέλη, αλλά με αυστηρότερη παρακολούθηση αποτελεσμάτων.

3. Παράμετροι εφαρμογής

Στη νέα αρχιτεκτονική οι συνδεδεμένες ενισχύσεις παραμένουν ξεχωριστό εργαλείο με δεσμευμένο ποσοστό:

- Διατηρείται το ανώτατο όριο του 13% του εθνικού φακέλου άμεσων ενισχύσεων, με δυνατότητα πρόσθετου 2% για τις πρωτεϊνούχες καλλιέργειες.
- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.
- Χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από την ΕΕ, χωρίς εθνική συγχρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η συνδεδεμένη ενίσχυση δεν καταργείται αλλά επανατοποθετείται:

- Πριν: Λειτουργούσε ως ξεχωριστό εργαλείο, με ανώτατο ποσοστό δαπανών (13% + 2%), και έδινε σημαντική ευελιξία στα κράτη-μέλη.
- Μετά το 2027: Ενσωματώνεται στο ενιαίο πλαίσιο χρηματοδότησης, αλλά εξακολουθεί να έχει ειδικό καθεστώς ως προς το ring-fencing και τη χρηματοδότησή της.

Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη θα έχουν λιγότερη αυτονομία στον καθορισμό των κριτηρίων και των τομέων, καθώς θα υπάρχει αυστηρότερη παρακολούθηση και ενιαία διαφάνεια. Η ουσία όμως παραμένει: η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει ότι υπάρχουν τομείς που χρειάζονται ειδική στήριξη για να παραμείνουν βιώσιμοι.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη, με δυνατότητα ενεργοποίησης σε επιλεγμένους τομείς. Το ίδιο καθεστώς προαιρετικότητας διατηρείται και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Ανώτατο όριο 13% του εθνικού φακέλου άμεσων ενισχύσεων, με +2% για πρωτεϊνούχα φυτά.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Παραμένει πλήρης ενωσιακή χρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565)

Ουσιαστική αλλαγή: Ενσωμάτωση στο ενιαίο πλαίσιο χρηματοδότησης, με διατήρηση ring-fencing και αυστηρότερη παρακολούθηση.

Ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρα 36-41, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Το βαμβάκι έχει μια ιδιαίτερη μεταχείριση στην ΚΑΠ, καθώς αποτελεί στρατηγικό προϊόν για την Ελλάδα και την Ισπανία, οι οποίες είναι και οι δύο βασικές χώρες παραγωγής στην ΕΕ.

Κύρια χαρακτηριστικά της στήριξης:

- Παρεχόταν ως συνδεδεμένη ενίσχυση ανά εκτάριο βάμβακος που καλλιεργείται υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- Οι επιλέξιμες εκτάσεις και τα δικαιώματα ενίσχυσης ήταν προκαθορισμένα για κάθε χώρα:
  - Ελλάδα: 280.000 εκτάρια.
  - Ισπανία: 48.000 εκτάρια.
- Το ύψος της ενίσχυσης προσαρμοζόταν ανάλογα με την κατανεμημένη έκταση και τον συνολικό προϋπολογισμό.
- Για να είναι επιλέξιμη η στήριξη, η καλλιέργεια έπρεπε να τηρεί τεχνικές προδιαγραφές (συγκεκριμένες ποικιλίες, πυκνότητα σποράς, συγκομιδή σύμφωνα με τους κανόνες ποιότητας).
- Στόχος ήταν να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του κλάδου σε περιοχές όπου το βαμβάκι έχει μεγάλη οικονομική και κοινωνική σημασία, καθώς και να προστατευθεί η ποιότητα της παραγωγής.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 39, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Η ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι παραμένει στη νέα περίοδο της ΚΑΠ, ως ξεχωριστή κατηγορία ενίσχυσης.

Χαρακτηριστικά στη νέα πρόταση:

- Διατηρείται η ίδια λογική της συνδεδεμένης στήριξης, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες της καλλιέργειας.
- Παραμένει συνδεδεμένη με τεχνικούς όρους παραγωγής για να εξασφαλίζεται η ποιότητα.
- Εντάσσεται πλέον στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου, αλλά με ειδική διάταξη, λόγω της σημασίας του προϊόντος για τις δύο χώρες.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Οι εθνικές εκτάσεις αναφοράς (280.000 εκτάρια για την Ελλάδα, 48.000 για την Ισπανία) δεν ανατρέπονται στην πρόταση.
- Η πληρωμή εξακολουθεί να γίνεται ανά εκτάριο επιλέξιμης καλλιέργειας.
- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η διατήρηση της ειδικής ενίσχυσης για το βαμβάκι δείχνει ότι η ΕΕ αναγνωρίζει τη στρατηγική σημασία της καλλιέργειας για χώρες όπως η Ελλάδα.

- Πριν (2021-2027): Το βαμβάκι είχε ήδη ειδικό καθεστώς, με δεσμευμένες εθνικές εκτάσεις και αυστηρούς τεχνικούς κανόνες.
- Μετά το 2027: Το καθεστώς παραμένει, αλλά λειτουργεί εντός του ενιαίου πλαισίου της ΚΑΠ. Αυτό σημαίνει ότι το βαμβάκι εξακολουθεί να αποτελεί εξαίρεση και να έχει διακριτή γραμμή στήριξης, σε αντίθεση με άλλες καλλιέργειες που ενισχύονται μόνο μέσω γενικών εργαλείων.

Για την Ελλάδα, αυτό συνεπάγεται σταθερότητα και συνέχεια στη στήριξη ενός από τους πιο σημαντικούς εξαγωγικούς αγροτικούς τομείς, με προστιθέμενη αξία για τις αγροτικές περιοχές και τη μεταποίηση.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην τρέχουσα περίοδο (2021-2027) είναι υποχρεωτική μόνο για την Ελλάδα και την Ισπανία, βάσει ειδικών διατάξεων της ΚΑΠ. Το ίδιο καθεστώς παραμένει και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Ναι, υπάρχει ειδικό κονδύλι αποκλειστικά για το βαμβάκι, το οποίο δεν μπορεί να μεταφερθεί σε άλλες παρεμβάσεις. Αυτό διατηρείται και στη νέα αρχιτεκτονική.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Μετά το 2027 παραμένει πλήρης ενωσιακή χρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Ο τίτλος και η νομική βάση αλλάζουν, καθώς μετά το 2027 η ενίσχυση εντάσσεται ρητά στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου. Ωστόσο, η ουσία της στήριξης (προσανατολισμένη αποκλειστικά στο βαμβάκι) παραμένει αμετάβλητη.

Παρεμβάσεις σε ορισμένους τομείς

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρα 42-68, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Οι παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς αποτελούσαν ένα από τα πιο χαρακτηριστικά εργαλεία του Πυλώνα Ι, στο πλαίσιο της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (Common Market Organisation - CMO).

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Εφαρμόζονταν σε συγκεκριμένους τομείς, κυρίως όπου υπήρχαν οργανωμένες αλυσίδες αξίας ή μεγάλες ανάγκες παρέμβασης.
- Αφορούσαν ιδιαίτερα τους τομείς:
  - Οπωροκηπευτικά.
  - Οίνος.
  - Λυκίσκος.
  - Μελισσοκομία.
  - Ελαιόλαδο και επιτραπέζιες ελιές.
- Εφαρμόζονταν μέσω εθνικών ή τομεακών προγραμμάτων που καταρτίζονταν από τα κράτη-μέλη και ενέκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Περιλάμβαναν χρηματοδότηση για δράσεις όπως:
  - προώθηση προϊόντων,
  - επενδύσεις σε εξοπλισμό και καινοτομία,
  - βελτίωση ποιότητας και εμπορίας,
  - έρευνα και τεχνική βοήθεια,
  - διαχείριση κρίσεων (π.χ. αποσύρσεις προϊόντων).

Στόχος:

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιμέρους τομέων, με βάση τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες τους.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρα 30-35, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Οι παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς διατηρούνται και στη νέα περίοδο, ως τμήμα της ΚΟΑ, αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου (Single Fund).

Κύρια χαρακτηριστικά στη νέα πρόταση:

- Διατηρείται η δυνατότητα εφαρμογής τομεακών προγραμμάτων για οπωροκηπευτικά, οίνο, ελαιόλαδο, μελισσοκομία, λυκίσκο.
- Οι παρεμβάσεις αυτές συνδέονται πλέον στενότερα με τους στόχους της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης.
- Υπάρχει έμφαση σε δράσεις που αφορούν:
  - βιώσιμη διαχείριση πόρων,
  - μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος,
  - καινοτομία και νέες τεχνολογίες,
  - ενίσχυση ανθεκτικότητας έναντι κρίσεων αγοράς.
- Τα κράτη-μέλη θα εξακολουθήσουν να καταρτίζουν προγράμματα σε συνεργασία με οργανώσεις παραγωγών ή διεπαγγελματικές οργανώσεις, τα οποία θα εγκρίνονται από την Επιτροπή.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Οι παρεμβάσεις στους τομείς παραμένουν συγχρηματοδοτούμενες (με εθνικούς πόρους), με ελάχιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 30%.
- Δεν υπόκεινται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.
- Η διάρκεια των τομεακών προγραμμάτων εξακολουθεί να είναι πολυετής, με κύκλους 3-5 ετών.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η λογική των τομεακών παρεμβάσεων δεν αλλάζει ριζικά αλλά παραμένει ο στοχευμένος χαρακτήρας τους. Ωστόσο, υπάρχουν τρεις σημαντικές διαφοροποιήσεις:

1. Θεσμική ενοποίηση: Αντί να λειτουργούν σε ξεχωριστό πλαίσιο, εντάσσονται στο Ενιαίο Ταμείο και διέπονται από κοινούς κανόνες.
2. Ενίσχυση του πράσινου και ψηφιακού στοιχείου: Τα προγράμματα θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις ευρύτερες στρατηγικές της ΕΕ για το περιβάλλον και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.
3. Στενότερη σύνδεση με την ανθεκτικότητα: Οι παρεμβάσεις αντιμετωπίζονται πλέον ως μέσο όχι μόνο βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας αλλά και αντιμετώπισης κρίσεων.

Συνεπώς, οι παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς παραμένουν ένας «πυλώνας στήριξης» για εξειδικευμένους κλάδους της ευρωπαϊκής γεωργίας, αλλά με μια πιο ολοκληρωμένη και σύγχρονη κατεύθυνση.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 οι παρεμβάσεις είναι υποχρεωτικές μόνο για τον τομέα των οπωροκηπευτικών. Οι υπόλοιποι τομείς (π.χ. αμπελοοινικός, μελισσοκομικός, ελαιολάδου) είναι προαιρετικοί. Το ίδιο καθεστώς διατηρείται και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Ναι, κάθε τομέας διαθέτει δικό του ξεχωριστό κονδύλι (π.χ. οίνος, οπωροκηπευτικά, μελισσοκομία, ελαιόλαδο), το οποίο δεν μπορεί να μεταφερθεί αλλού. Αυτό παραμένει και στη νέα ΚΑΠ.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Η συγχρηματοδότηση παραμένει υποχρεωτική για όλες τις τομεακές παρεμβάσεις, με ελάχιστο ποσοστό εθνικής συμμετοχής 30% (Άρθρο 35, COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Η νέα αρχιτεκτονική εντάσσει όλες τις τομεακές παρεμβάσεις σε ενιαίο πλαίσιο (CMO - Common Market Organisation), δημιουργώντας μεγαλύτερη συνέπεια στη λογική παρέμβασης ανά τομέα.

POSEI - πρόγραμμα στήριξης για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρα 47-52, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Το POSEI (Programme of Options Specifically Relating to Remoteness and Insularity) είναι ένα ειδικό καθεστώς στήριξης που θεσπίστηκε για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 349 της Συνθήκης ΛΕΕ:

- Κανάρια Νησιά (Ισπανία).
- Αζόρες και Μαδέρα (Πορτογαλία).
- Γουαδελούπη, Μαρτινίκα, Γαλλική Γουιάνα, Ρεϋνιόν, Μαγιότ (Γαλλία).

Κύρια χαρακτηριστικά του POSEI:

- Αντιμετώπιση γεωγραφικών μειονεκτημάτων (απομόνωση, μικρή έκταση, δύσκολες κλιματικές συνθήκες, εξάρτηση από εισαγωγές).
- Δύο άξονες στήριξης:
  1. Εφοδιασμός με γεωργικά προϊόντα: Ενισχύσεις για την αντιστάθμιση του υψηλού κόστους εισαγωγής και μεταφοράς αγαθών που είναι απαραίτητα για κατανάλωση ή παραγωγή.
  2. Στήριξη τοπικής παραγωγής: Ειδικές ενισχύσεις για να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί η τοπική γεωργία (π.χ. μπανάνες, ζάχαρη, ρούμι, γάλα).
- Χρηματοδότηση μέσω ξεχωριστού προϋπολογισμού, εκτός του γενικού φακέλου άμεσων ενισχύσεων, με ετήσιο ανώτατο όριο ανά κράτος-μέλος.

Στόχος:

Να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των αγροτικών κοινοτήτων στις απομακρυσμένες αυτές περιοχές, όπου το κόστος παραγωγής είναι υψηλότερο και οι αγορές μικρές.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 46, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Το POSEI διατηρείται και στην περίοδο 2028-2034, με παρόμοια λογική, αλλά πλέον εντάσσεται στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου.

Κύρια στοιχεία της νέας πρότασης:

- Συνεχίζει να περιλαμβάνει δύο βασικούς άξονες:
  1. Ενίσχυση του εφοδιασμού σε γεωργικά προϊόντα.
  2. Στήριξη της τοπικής παραγωγής.
- Οι ειδικές ενισχύσεις παραμένουν προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
- Ενισχύεται η σύνδεση με τους στόχους της πράσινης μετάβασης και της βιωσιμότητας (π.χ. στήριξη παραγωγών που μειώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα).

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Το POSEI εξακολουθεί να χρηματοδοτείται με ξεχωριστό προϋπολογισμό.
- Τα ανώτατα όρια χρηματοδότησης ανά κράτος-μέλος δεν αλλάζουν ουσιαστικά.
- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η συνέχιση του POSEI επιβεβαιώνει ότι η ΕΕ αναγνωρίζει τις μοναδικές δυσκολίες των εξόχως απόκεντρων περιοχών.

- Πριν (2021-2027): το POSEI λειτουργούσε ως ξεχωριστό καθεστώς, με σαφή στόχο την αντιστάθμιση του κόστους απομόνωσης και την προστασία της τοπικής παραγωγής.
- Μετά το 2027: διατηρείται αυτούσιο ως περιεχόμενο, αλλά εντάσσεται στο ενιαίο πλαίσιο, με ενοποίηση διαδικασιών και έλεγχο επιδόσεων.

Για τις χώρες που διαθέτουν τέτοιες περιοχές, αυτό σημαίνει σταθερή συνέχεια της στήριξης, αλλά και μεγαλύτερη υποχρέωση να συνδέουν τα προγράμματά τους με τους περιβαλλοντικούς στόχους της ΕΕ.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 εφαρμόζεται υποχρεωτικά στα κράτη μέλη που διαθέτουν εξόχως απόκεντρες περιοχές (Ισπανία - Κανάριοι Νήσοι, Γαλλία - υπερπόντιες περιοχές, Πορτογαλία - Μαδέρα και Αζόρες). Το ίδιο καθεστώς παραμένει και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Ναι, υπάρχει ξεχωριστός δεσμευμένος προϋπολογισμός αποκλειστικά για τις περιοχές POSEI, ο οποίος δεν μπορεί να μεταφερθεί σε άλλες παρεμβάσεις.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Μετά το 2027 παραμένει πλήρης ευρωπαϊκή χρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Στη νέα αρχιτεκτονική, το POSEI εντάσσεται στα Εθνικά και Περιφερειακά Σχέδια (NRPs), κάτι που ενισχύει την ενιαία λογική σχεδιασμού, χωρίς όμως να αλλάζει τον αυτόνομο χαρακτήρα του.

Γεωργικό αποθεματικό

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 16, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116.

Το Γεωργικό Αποθεματικό δημιουργήθηκε ως εργαλείο ευελιξίας για την αντιμετώπιση κρίσεων στον γεωργικό τομέα.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Ετήσιο αποθεματικό ύψους περίπου 450 εκατ. ευρώ (τρέχουσες τιμές).
- Χρησιμοποιούνταν για να χρηματοδοτήσει έκτακτα μέτρα στήριξης της αγοράς, όταν οι τιμές κατέρρεαν ή υπήρχαν σημαντικές διαταραχές (π.χ. πανδημία, ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ακραία καιρικά φαινόμενα).
- Το ποσό του αποθεματικού «τροφοδοτούνταν» με παρακράτηση από τις άμεσες ενισχύσεις στην αρχή κάθε έτους και μπορούσε να αποδεσμευθεί αν δεν χρησιμοποιούνταν.
- Εντασσόταν στη λογική του έκτακτου μηχανισμού παρέμβασης, με αποφάσεις που λάμβανε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σκοπός:

Να υπάρχει ένα άμεσο εργαλείο αντίδρασης για στήριξη αγορών και παραγωγών σε περίπτωση κρίσεων.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρα 26, 32 και 38, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Το Unity Safety Net αντικαθιστά το γεωργικό αποθεματικό και έχει διευρυμένο πεδίο, πέρα από ad hoc παρεμβάσεις.

- Δίχτυ Ασφαλείας της Ενότητας (Unity Safety Net, άρθρο 26): Δημιουργείται ένα νέο πλαίσιο που συγκεντρώνει τους πόρους για διαχείριση κρίσεων, με πιο ευέλικτη χρήση.
- Παρεμβάσεις σε τομείς (άρθρο 32): Η λογική του αποθεματικού ενσωματώνεται σε ευρύτερες τομεακές παρεμβάσεις, δίνοντας τη δυνατότητα ενεργοποίησης στήριξης ανάλογα με τις ανάγκες.
- Έκτακτες πληρωμές σε περιόδους κρίσεων (Crisis payments, άρθρο 38): Εισάγεται ειδικό εργαλείο που επιτρέπει την απευθείας ενίσχυση παραγωγών όταν υπάρχει σοβαρή διαταραχή, χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Το αποθεματικό δεν περιορίζεται πλέον σε ετήσιο σταθερό ποσό, αλλά συνδέεται με πιο ευέλικτη χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου.
- Εξακολουθεί να χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΚΑΠ, αλλά μπορεί να ενισχυθεί με μεταφορές από άλλα κονδύλια.
- Δεν υπόκειται στους γενικούς κανόνες ανώτατων ορίων (capping) και φθίνουσας μείωσης (degressivity) του Ενιαίου Ταμείου.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η μετάβαση από το «Γεωργικό Αποθεματικό» στο «Unity Safety Net» σηματοδοτεί μια σημαντική διεύρυνση:

- Πριν (2021-2027): Υπήρχε ένα σταθερό ποσό κάθε έτος, με συγκεκριμένους κανόνες αποδέσμευσης. Ήταν χρήσιμο αλλά σχετικά περιορισμένο σε μέγεθος και ταχύτητα.
- Μετά το 2027: Δημιουργείται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων με περισσότερη ευελιξία και εργαλεία (έκτακτες πληρωμές, τομεακές παρεμβάσεις, ενισχυμένη χρηματοδότηση).

Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ αποκτά ένα πιο ευέλικτο και ανθεκτικό μηχανισμό για να ανταποκρίνεται σε ξαφνικές διαταραχές της αγοράς ή σε γεγονότα όπως οι φυσικές καταστροφές και οι γεωπολιτικές κρίσεις.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 υπάρχει γεωργικό αποθεματικό που τροφοδοτείται σε ετήσια βάση από τις άμεσες ενισχύσεις. Μετά το 2027 αντικαθίσταται από το «Δίχτυ Ασφαλείας Ενότητας» (Unity Safety Net) στο πλαίσιο των NRPs.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Στην τρέχουσα περίοδο υπήρχε συγκεκριμένο ποσό δεσμευμένο για τη λειτουργία του αποθεματικού. Στη νέα αρχιτεκτονική η λογική γίνεται πιο ευέλικτη, με πόρους που μπορούν να ενεργοποιούνται ανάλογα με τις κρίσεις.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Και στις δύο περιόδους παραμένει πλήρης ευρωπαϊκή χρηματοδότηση (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Από ένα στατικό αποθεματικό με προκαθορισμένα ποσά, το σύστημα μετατρέπεται σε δυναμικό δίχτυ ασφαλείας, που ενεργοποιείται μέσω των NRPs, προσφέροντας μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα σε κρίσεις.

Δεύτερος Πυλώνας

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Στήριξη για την εγκατάσταση γεωργών νεαρής ηλικίας και νεοεισερχόμενων, καθώς και για την έναρξη αγροτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 75, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Η ΚΑΠ 2021-2027 παρείχε στήριξη για την εγκατάσταση νέων γεωργών μέσω του Πυλώνα ΙΙ.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Κατ' αποκοπή ενίσχυση έως €100.000, χορηγούμενη βάσει επιχειρηματικού σχεδίου.
- Επιλέξιμοι ήταν μόνο νέοι γεωργοί κάτω των 40 ετών που αναλάμβαναν για πρώτη φορά εκμετάλλευση.
- Η στήριξη μπορούσε να συνδυαστεί με χρηματοδοτικά εργαλεία, αλλά δεν υπήρχε ολοκληρωμένο «πακέτο» υποστήριξης.
- Οι νεοεισερχόμενοι χωρίς ηλικιακό κριτήριο, οι μικρές εκμεταλλεύσεις και οι αγροτικές start-ups δεν είχαν στοχευμένο εργαλείο.

Στόχος: να ανανεωθεί ο γεωργικός πληθυσμός, ο οποίος γερνάει, δίνοντας κίνητρα σε νέους να εισέλθουν στο επάγγελμα.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Κύρια νομική βάση: Άρθρο 14, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Το Άρθρο 14 επεκτείνει και αντικαθιστά το παλιό Άρθρο 75, καλύπτοντας πλέον τρεις κατηγορίες:

1. Νέοι γεωργοί (κάτω των 40 ετών).
2. Αγροτικές start-ups (νέες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ύπαιθρο).
3. Μικρές εκμεταλλεύσεις που θέλουν να αναπτυχθούν και να γίνουν βιώσιμες.

Η στήριξη μπορεί να περιλαμβάνει:

- κατ' αποκοπή ενίσχυση,
- δάνεια ή εγγυήσεις,
- τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη μέσω AKIS.

3. Πλαίσιο υποστήριξης

- Άρθρο 15 - Στρατηγική Ανανεώσης Γενεών (Generational renewal strategy):
  - Κάθε Εθνικό ή Περιφερειακό Σχέδιο (NRP) πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά στρατηγική για την ανανέωση γενεών.
  - Η στήριξη του Άρθρου 14 εντάσσεται σε αυτή τη στρατηγική, μαζί με δράσεις για πρόσβαση σε γη, χρηματοδότηση, εκπαίδευση και συνεργασία.
- Άρθρο 16 - Starter Pack:
  - Δίνει στα κράτη-μέλη τη δυνατότητα να προσφέρουν τη στήριξη του Άρθρου 14 ως πακέτο εκκίνησης.
  - Το πακέτο μπορεί να συνδυάζει επιχορήγηση, χρηματοδοτικά εργαλεία και συμβουλευτική.
  - Στόχος είναι να καλυφθούν ταυτόχρονα οι οικονομικές και οι τεχνικές ανάγκες των νέων, των νεοεισερχόμενων και των μικρών εκμεταλλεύσεων.

4. Παράμετροι εφαρμογής

- Ύψος ενίσχυσης: Καθορίζεται από τα κράτη-μέλη, μπορεί να ξεπερνά τα €100.000, ειδικά όταν προσφέρεται ως πακέτο.
- Συγχρηματοδότηση: Μετά το 2027 προβλέπεται ελάχιστη εθνική συγχρηματοδότηση 30% (Άρθρο 20(4) σε συνδυασμό με Άρθρο 35(4) COM(2025) 565).
- Δικαιούχοι:
  - νέοι γεωργοί (<40),
  - νεοεισερχόμενοι ανεξαρτήτως ηλικίας,
  - μικρές εκμεταλλεύσεις,
  - νέες αγροτικές επιχειρήσεις.
- Προϋπόθεση: επιχειρηματικό σχέδιο που αποδεικνύει βιωσιμότητα και στρατηγικό προσανατολισμό.

5. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Πριν (2021-2027): Η στήριξη ήταν περιορισμένη, με αποδέκτες μόνο νέους γεωργούς κάτω των 40 ετών. Οι νεοεισερχόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, οι μικρές εκμεταλλεύσεις και οι αγροτικές start-ups έμεναν εκτός.
- Μετά το 2027: η στήριξη γίνεται πολυδιάστατη και συμπεριληπτική, καλύπτοντας περισσότερες κατηγορίες δικαιούχων.

Επιπλέον, η στήριξη δεν αντιμετωπίζεται ως μεμονωμένο οικονομικό βοήθημα, αλλά ως τμήμα στρατηγικής ανανέωσης γενεών (άρθρο 15), με ενισχυμένο εργαλείο («Starter Pack», άρθρο 16).

Η αλλαγή αυτή δείχνει ότι η ΕΕ θέλει να κάνει πιο ολιστική και αποτελεσματική πολιτική για την αναζωογόνηση της υπαίθρου:

- περισσότερες κατηγορίες ωφελούμενων,
- καλύτερη διασύνδεση με χρηματοδοτικά εργαλεία,
- ισχυρότερη στρατηγική για να αντιμετωπιστεί η γήρανση του πληθυσμού.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 είναι προαιρετική παρέμβαση για τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Πυλώνα ΙΙ. Μετά το 2027 παραμένει προαιρετική, αλλά εμπλουτίζεται με τη δυνατότητα στήριξης ανάπτυξης μικρών εκμεταλλεύσεων.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν υπάρχει δεσμευμένος προϋπολογισμός - τα κράτη μέλη αποφασίζουν το ύψος των πόρων.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021–2027: Εθνική συγχρηματοδότηση με βασικό ποσοστό 43%, με δυνατότητα υψηλότερων ποσοστών (έως 85%) για ειδικές περιπτώσεις (π.χ. λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, νησιά, περιβαλλοντικές δράσεις).
- Μετά το 2027: Ελάχιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565), με δυνατότητα αυξημένων ποσοστών για δράσεις υπέρ νέων και μικρών εκμεταλλεύσεων.

Ουσιαστική αλλαγή: Ενώ μέχρι το 2027 η στήριξη αφορά αποκλειστικά νέους γεωργούς και νεοεισερχόμενους, μετά το 2027 επεκτείνεται και σε αγροτικά start-ups και μικρές εκμεταλλεύσεις, δίνοντας πιο ευρύ χαρακτήρα ανανέωσης γενεών.

Στήριξη για μειονεκτήματα που συνδέονται με ορισμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις ειδικών περιοχών

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 72, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Η παρέμβαση αυτή παρείχε ενίσχυση σε γεωργούς που αντιμετώπιζαν ειδικά μειονεκτήματα λόγω της εφαρμογής υποχρεωτικών απαιτήσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία της ΕΕ.

Παραδείγματα:

- Περιορισμοί στη χρήση γης ή εισροών σε προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, Οδηγία 2009/147/ΕΚ).
- Υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία-Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ) ή την Οδηγία για τα Νιτρικά.
- Ειδικά μέτρα για την προστασία ειδών ή οικοτόπων που συνεπάγονταν απώλεια παραγωγικότητας.

Μορφή στήριξης:

- Κατ' αποκοπή ενίσχυση ανά εκτάριο (€/ha).
- Στόχος ήταν να αντισταθμίσει το κόστος ή την απώλεια εισοδήματος που υφίστανται οι γεωργοί λόγω αυτών των περιορισμών.
- Δεν επρόκειτο για «μπόνους», αλλά για αντιστάθμιση μειονεκτήματος.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 9, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Η στήριξη διατηρείται, με την ίδια λογική αντιστάθμισης, αλλά εντάσσεται πιο ρητά στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών και κλιματικών παρεμβάσεων.

Κύρια σημεία:

- Παραμένει ενίσχυση για περιοχές με δεσμευτικούς περιορισμούς (Natura, ύδατα, βιοποικιλότητα).
- Δεν είναι κίνητρο αλλά κάλυψη κόστους συμμόρφωσης/απώλειας εισοδήματος.
- Ενσωματώνεται θεσμικά με τα λοιπά περιβαλλοντικά εργαλεία των NRPs.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Μορφή στήριξης: Κατ' αποκοπή πληρωμές ανά εκτάριο.

Επιλέξιμες εκτάσεις: Περιοχές που υπάγονται σε δεσμευτικά καθεστώτα (π.χ. Natura, προστασία υδάτων, ειδικά καθεστώτα βιοποικιλότητας).

- Επίπεδο ενίσχυσης: Πρέπει να υπολογίζεται με βάση:
  - το πρόσθετο κόστος,
  - την απώλεια εισοδήματος,
  - ενδεχομένως και συμβολή στη διατήρηση της περιοχής.
- Συγχρηματοδότηση: Μετά το 2027 προβλέπεται ελάχιστη εθνική συγχρηματοδότηση 30% (Άρθρο 20(4) και Άρθρο 35(4) COM(2025) 565).

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Πριν (Άρθρο 72): Η ενίσχυση ήταν ξεχωριστή κατηγορία στον Πυλώνα ΙΙ, εστιασμένη στις υποχρεωτικές απαιτήσεις.
- Μετά το 2027 (Άρθρο 9): Παραμένει ως αυτόνομο εργαλείο, αλλά θεσμικά ενσωματωμένο στις κλιματικές/περιβαλλοντικές παρεμβάσεις.

Η ουσία είναι ότι η αντιστάθμιση μειονεκτημάτων διατηρείται, αλλά αναγνωρίζεται πλέον ως βασικό τμήμα της πράσινης πολιτικής και όχι ως απομονωμένη παρέμβαση.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 είναι προαιρετική παρέμβαση για τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Πυλώνα ΙΙ. Μετά το 2027 παραμένει προαιρετική, αλλά εμπλουτίζεται με τη δυνατότητα στήριξης ανάπτυξης μικρών εκμεταλλεύσεων.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν υπάρχει δεσμευμένος προϋπολογισμός - τα κράτη μέλη αποφασίζουν το ύψος των πόρων.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021–2027: Εθνική συγχρηματοδότηση με βασικό ποσοστό 43%, με δυνατότητα υψηλότερων ποσοστών (έως 85%) ανάλογα με τον τύπο περιοχής (Natura, ύδατα, ειδικά καθεστώτα).
- Μετά το 2027: Ελάχιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565), με αυξημένα ποσοστά για επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες και νερό.

Ουσιαστική αλλαγή: Ουσιαστικά πρόκειται για συνέχεια του ίδιου εργαλείου, που εντάσσεται πιο στενά στο νέο πλαίσιο περιβαλλοντικών παρεμβάσεων, χωρίς όμως αλλαγή στη φιλοσοφία του.

Επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων στην άρδευση

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρα 73-74, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Οι επενδύσεις στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας ΙΙ) αποτέλεσαν κρίσιμο εργαλείο για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Στήριξη για υλικές και άυλες επενδύσεις με σκοπό:
  - εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων,
  - βελτίωση της ανταγωνιστικότητας,
  - προώθηση της καινοτομίας και της βιώσιμης διαχείρισης πόρων.
- Επενδύσεις σε άρδευση: προβλέπονταν υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις:
  - έπρεπε να εξασφαλίζεται η βιώσιμη χρήση υδάτινων πόρων,
  - επιτρεπόταν μόνο σε περιοχές που συμμορφώνονταν με την Οδηγία-Πλαίσιο για τα Ύδατα,
  - για νέες υποδομές έπρεπε να τεκμηριώνεται εξοικονόμηση νερού τουλάχιστον 25%.
- Επενδύσεις μπορούσαν επίσης να αφορούν τη μεταποίηση, την εμπορία γεωργικών προϊόντων, την ανάπτυξη υποδομών για συνεργασίες και συλλογικά σχήματα.

Στόχος:

Να δημιουργηθούν οι συνθήκες για βιώσιμη αύξηση παραγωγικότητας και καλύτερη προσαρμογή στις κλιματικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 13, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Οι επενδύσεις παραμένουν κεντρικό εργαλείο, αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο του Ενιαίου Ταμείου και αποκτούν πιο ολοκληρωμένη στρατηγική κατεύθυνση.

Κύρια χαρακτηριστικά στη νέα περίοδο:

- Στήριξη για υποδομές, εξοπλισμό και τεχνολογίες που ενισχύουν την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα.
- Ενισχύεται η διάσταση της καινοτομίας και της ψηφιακής τεχνολογίας.
- Για τις επενδύσεις στην άρδευση, οι κανόνες γίνονται πιο αυστηροί:
  - υποχρεωτική ευθυγράμμιση με τα σχέδια διαχείρισης υδάτων,
  - απαίτηση για τεκμηριωμένη βελτίωση στην αποδοτικότητα χρήσης νερού,
  - προτεραιότητα σε συστήματα που συμβάλλουν στην κλιματική ανθεκτικότητα (π.χ. στάγδην άρδευση, συστήματα παρακολούθησης κατανάλωσης).
- Οι επενδύσεις συνδέονται επίσης με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, όχι μόνο με τη βελτίωση της παραγωγής.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Συγχρηματοδότηση: Μετά το 2027 προβλέπεται ελάχιστη εθνική συγχρηματοδότηση 30% (Άρθρο 20(4) και Άρθρο 35(4) COM(2025) 565), με δυνατότητα αυξημένων ποσοστών για περιβαλλοντικές τεχνολογίες και έργα άρδευσης.
- Ανώτατα όρια: €300.000 ανά εκμετάλλευση (γενικός κανόνας).
- Για τις επενδύσεις άρδευσης ισχύουν τεχνικά κριτήρια (εξοικονόμηση νερού, βιωσιμότητα πόρων).
- Δυνατότητα εφαρμογής μέσω συλλογικών σχημάτων (π.χ. οργανώσεις παραγωγών, συνεταιρισμοί).

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η αλλαγή είναι περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική:

- Πριν (2021-2027):Οι επενδύσεις υπήρχαν ως εργαλείο αγροτικής ανάπτυξης, με συγκεκριμένους κανόνες για το νερό, αλλά λειτουργούσαν σχετικά αποσπασματικά, ανάλογα με το πώς τα κράτη-μέλη σχεδίαζαν τα προγράμματά τους.
- Μετά το 2027: Οι επενδύσεις αποκτούν κεντρική θέση στη στρατηγική της ΚΑΠ και εντάσσονται σε ενιαίο πλαίσιο. Η διάσταση της κλιματικής ανθεκτικότητας και της ορθολογικής χρήσης υδάτινων πόρων γίνεται πολύ πιο έντονη.

Συνεπώς, για τους γεωργούς και ιδιαίτερα για τις συλλογικές υποδομές (π.χ. συνεταιριστικά δίκτυα άρδευσης), οι επενδύσεις μετά το 2027 θα αποτελέσουν βασικό εργαλείο, αλλά με πιο αυστηρούς κανόνες συμμόρφωσης και με έμφαση στην πράσινη καινοτομία.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 οι επενδύσεις είναι προαιρετικό μέτρο του Πυλώνα ΙΙ, που τα κράτη μέλη μπορούν να ενεργοποιήσουν. Το ίδιο καθεστώς ισχύει και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν υφίσταται δεσμευμένο κονδύλι· τα κράτη μέλη αποφασίζουν την κατανομή πόρων.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021–2027: Εθνική συγχρηματοδότηση με βασικό ποσοστό 43%, με δυνατότητα αυξημένων ποσοστών (έως 85%) για περιβαλλοντικές/κλιματικές επενδύσεις, άρδευση και συλλογικές υποδομές.
- Μετά το 2027: Ελάχιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565), με αυξημένα ποσοστά για επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες και νερό.

Ουσιαστική αλλαγή: Μετά το 2027 ενισχύεται ιδιαίτερα η διάσταση της άρδευσης και της διαχείρισης υδάτινων πόρων, με αυστηρότερους κανόνες βιωσιμότητας, ώστε οι επενδύσεις να συνδέονται με περιβαλλοντικούς στόχους και κλιματική ανθεκτικότητα.

Φυσικοί ή άλλοι ειδικοί περιορισμοί περιοχών

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 71, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Στο ισχύον πλαίσιο, υπήρχαν πληρωμές για γεωργούς που δραστηριοποιούνταν σε περιοχές που χαρακτηρίζονταν από φυσικούς ή άλλους ειδικούς περιορισμούς.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Αφορούσαν περιοχές με φυσικά εμπόδια:
  - ορεινές περιοχές,
  - εκτάσεις με δυσμενή κλίση,
  - εδάφη με χαμηλή παραγωγικότητα,
  - περιοχές με ξηρασία,
  - νησιά και απομονωμένες περιοχές.
- Οι ενισχύσεις καταβάλλονταν ανά εκτάριο που καλλιεργούνταν ή διατηρούνταν σε χρήση, με σκοπό να αποφευχθεί η εγκατάλειψη γης.
- Η ενίσχυση είχε αντισταθμιστικό χαρακτήρα, καλύπτοντας μέρος του πρόσθετου κόστους και της απώλειας εισοδήματος που προκαλούν οι μειονεκτικές συνθήκες.
- Οι περιοχές προσδιορίζονταν από τα κράτη-μέλη, βάσει χαρτογραφικών κριτηρίων που ενέκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στόχος:

Να εξασφαλιστεί η διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας σε περιοχές που διαφορετικά θα αντιμετώπιζαν εγκατάλειψη, με σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 8, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Οι πληρωμές για περιοχές με φυσικούς ή άλλους ειδικούς περιορισμούς διατηρούνται και στη νέα περίοδο, με την ίδια βασική λογική.

Κύρια στοιχεία στη νέα πρόταση:

- Συνεχίζουν να στοχεύουν σε γεωργούς που δραστηριοποιούνται σε μειονεκτικές περιοχές.
- Παραμένει η αντισταθμιστική φιλοσοφία (compensatory payments).
- Η στήριξη συνδέεται πιο στενά με τους στόχους της βιώσιμης διαχείρισης γης και της κλιματικής ανθεκτικότητας.
- Εντάσσονται πλέον στο Ενιαίο Ταμείο, με κοινούς κανόνες για συγχρηματοδότηση, ανώτατα όρια και παρακολούθηση επιδόσεων.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Οι ενισχύσεις εξακολουθούν να υπολογίζονται ανά εκτάριο.
- Δεν τίθενται ειδικά πλαφόν πληρωμών σε επίπεδο εκμετάλλευσης (δεν εφαρμόζεται capping ή degressivity).
- Συγχρηματοδότηση: Ελάχιστη εθνική συγχρηματοδότηση 30% (Άρθρο 20(4) και Άρθρο 35(4) COM(2025) 565).
- Τα κράτη-μέλη παραμένουν υπεύθυνα για τον χαρτογραφικό προσδιορισμό των περιοχών, με έγκριση της Επιτροπής.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η αλλαγή είναι περισσότερο θεσμική και οργανωτική παρά ουσιαστική:

- Πριν (2021-2027): οι πληρωμές για περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα ήταν ενταγμένες στον Πυλώνα ΙΙ (Αγροτική Ανάπτυξη), με ξεχωριστούς κανόνες και ποσοστά συγχρηματοδότησης.
- Μετά το 2027: παραμένουν ως ξεχωριστό εργαλείο, αλλά εντάσσονται στο Ενιαίο Ταμείο. Έτσι, διέπονται από κοινούς κανόνες για όλα τα κράτη-μέλη, ενώ συνδέονται άμεσα με τους γενικούς στόχους της ΚΑΠ (βιωσιμότητα, ανθεκτικότητα, πράσινη μετάβαση).

Στην πράξη, οι γεωργοί σε ορεινές, νησιωτικές και άλλες μειονεκτικές περιοχές θα συνεχίσουν να λαμβάνουν αντισταθμιστικές ενισχύσεις, αλλά το καθεστώς θα είναι πιο ενοποιημένο και απλουστευμένο σε σχέση με το παρελθόν.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 η εφαρμογή είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη. Το ίδιο ισχύει και μετά το 2027.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν υπάρχει δεσμευμένος προϋπολογισμός· τα κράτη μέλη επιλέγουν το ύψος των πόρων που θα κατευθύνουν.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021–2027: Εθνική συγχρηματοδότηση με βασικό ποσοστό 43%, με δυνατότητα υψηλότερων ποσοστών (έως 85%) σε ορεινές/νησιωτικές και άλλες μειονεκτικές περιοχές.
- Μετά το 2027: Ελάχιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Η ουσία του μέτρου παραμένει αμετάβλητη. Η νέα αρχιτεκτονική απλώς το εντάσσει πιο καθαρά στο ενιαίο πλαίσιο του Ταμείου.

Περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 70, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

- Η παρέμβαση αυτή αποτέλεσε τη βασική αγροπεριβαλλοντική δράση του Πυλώνα ΙΙ.

Χαρακτηριστικά:

- Παρείχε ενίσχυση σε γεωργούς που αναλάμβαναν εθελοντικές δεσμεύσεις πέραν των υποχρεωτικών προτύπων (π.χ. πέραν της πολλαπλής συμμόρφωσης και των βασικών κανόνων GAEC).
- Οι δεσμεύσεις μπορούσαν να καλύπτουν:
  - πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον και το κλίμα,
  - δράσεις προστασίας της βιοποικιλότητας,
  - βελτίωση ποιότητας εδάφους και νερού,
  - οργανική (βιολογική) γεωργία,
  - αειφόρο διαχείριση δασών,
  - ειδικές πρακτικές για την καλή μεταχείριση των ζώων.
- Η διάρκεια των δεσμεύσεων ήταν τουλάχιστον 5 έτη, με δυνατότητα παράτασης.
- Το ύψος ενίσχυσης καθοριζόταν με βάση:
  - πρόσθετο κόστος,
  - απώλεια εισοδήματος,
  - ενδεχομένως και κόστος συναλλαγής.

Στόχος: να ενθαρρυνθούν οι γεωργοί να εφαρμόζουν πρακτικές με θετικό περιβαλλοντικό και κλιματικό αποτύπωμα, πέρα από τα υποχρεωτικά όρια.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 10, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Η παρέμβαση διατηρείται, με παρόμοιο τίτλο και περιεχόμενο, ως ένας από τους βασικούς μηχανισμούς του νέου πλαισίου.

Χαρακτηριστικά στη νέα περίοδο:

- Στήριξη σε γεωργούς και διαχειριστές γης που αναλαμβάνουν οικειοθελείς δεσμεύσεις σχετικές με:
  - μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
  - βελτίωση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή,
  - διατήρηση και αποκατάσταση οικοσυστημάτων,
  - βελτίωση ποιότητας νερού, εδάφους και αέρα,
  - ενίσχυση της βιοποικιλότητας,
  - καλή μεταχείριση ζώων.
- Ενσωματώνεται πλέον πιο στενά στο γενικό πλαίσιο του Single Fund και των NRPs, με στόχο να συνδέεται καλύτερα με τις εθνικές στρατηγικές για το περιβάλλον και το κλίμα.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Διάρκεια δεσμεύσεων: τουλάχιστον 5 έτη.
- Ενίσχυση: ανά εκτάριο ή ανά ζώο, με βάση πρόσθετο κόστος και απώλεια εισοδήματος. Επιτρέπεται η κάλυψη κόστους συναλλαγών.
- Συγχρηματοδότηση: Ελάχιστο ποσοστό 30%, με δυνατότητα αυξημένων ποσοστών για περιβαλλοντικές δράσεις (Άρθρο 20(4) σε συνδυασμό με Άρθρο 35(4) COM(2025) 565).
- Δικαιούχοι: γεωργοί, δασοκαλλιεργητές, διαχειριστές γης, καθώς και ομάδες/συνεργασίες που εφαρμόζουν συλλογικές δεσμεύσεις.
- Σύνδεση με στρατηγικούς στόχους ΕΕ: ευθυγράμμιση με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, τη Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και την Κλιματική Ουδετερότητα.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Πριν (Άρθρο 70): Το εργαλείο ήταν βασικό μέτρο αγροτικής ανάπτυξης, αλλά συχνά εφαρμοζόταν αποσπασματικά από τα κράτη-μέλη.
- Μετά το 2027 (Άρθρο 10): Παραμένει σχεδόν με το ίδιο περιεχόμενο, αλλά αποκτά πιο κεντρική θέση στη νέα ΚΑΠ, αφού εντάσσεται στο πλαίσιο του Single Fund και συνδέεται άμεσα με τις εθνικές στρατηγικές περιβάλλοντος και κλίματος.

Η αλλαγή είναι περισσότερο θεσμική παρά ουσιαστική: η ΕΕ θέλει να δώσει έμφαση στη συνέπεια και τη στρατηγική ενσωμάτωση αυτών των δεσμεύσεων, ώστε να μην είναι διάσπαρτα μέτρα, αλλά εργαλεία που συμβάλλουν συστηματικά στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 είναι προαιρετικό μέτρο του Πυλώνα ΙΙ· τα κράτη μέλη αποφασίζουν αν θα το εφαρμόσουν. Το ίδιο ισχύει και μετά το 2027, αλλά αποκτούν μεγαλύτερη ευελιξία ως προς τον σχεδιασμό.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν προβλέπεται ξεχωριστή δέσμευση πόρων. Τα κράτη μέλη ορίζουν το ύψος της χρηματοδότησης.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021–2027: Εθνική συγχρηματοδότηση με βασικό ποσοστό 43%, με δυνατότητα αυξημένων ποσοστών (έως 85%) για περιβαλλοντικές/κλιματικές δράσεις και βιολογική γεωργία.
- Μετά το 2027: Ελάχιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565), με αυξημένα ποσοστά για δράσεις που συμβάλλουν στην πράσινη μετάβαση.

Ουσιαστική αλλαγή: Μετά το 2027 τα μέτρα αυτά ενοποιούνται περισσότερο με τα οικολογικά σχήματα του Πυλώνα Ι, σχηματίζοντας μια ενιαία δέσμη γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δράσεων, ώστε να υπάρχει συνέχεια και απλοποίηση μεταξύ των δύο πλαισίων.

Εργαλεία διαχείρισης κινδύνου

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 76, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Η στήριξη για εργαλεία διαχείρισης κινδύνου ανήκε στον Πυλώνα ΙΙ και είχε στόχο να βοηθήσει τους γεωργούς να αντιμετωπίζουν κινδύνους που επηρέαζαν το εισόδημά τους.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Επιλέξιμα εργαλεία:
  - ασφάλιση καλλιεργειών, ζώων και φυτών,
  - ταμεία αλληλοβοήθειας για την κάλυψη απωλειών λόγω δυσμενών καιρικών φαινομένων, ασθενειών ή προσβολών,
  - εργαλεία σταθεροποίησης εισοδήματος (Income Stabilisation Tools - IST), σε περιπτώσεις σοβαρής μείωσης εισοδήματος.
- Μορφή στήριξης: κάλυψη μέρους του κόστους συμμετοχής (π.χ. ασφαλίστρων).
- Συγχρηματοδότηση: συνήθως 70% από ΕΕ και κράτος-μέλος, με 30% από τον παραγωγό.
- Η χρήση των εργαλείων ήταν προαιρετική για τα κράτη-μέλη, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στην εφαρμογή τους.

Σκοπός:

Να προσφέρει ένα δίχτυ ασφαλείας απέναντι στους οικονομικούς και φυσικούς κινδύνους, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Η νέα πρόταση σπάει το παλιό άρθρο 76 σε δύο διακριτά εργαλεία:

α) Συμμετοχή σε εργαλεία διαχείρισης κινδύνου

- Νομική βάση: Άρθρο 12, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560 (αγροτική ανάπτυξη).
- Καλύπτει ασφάλιση, ταμεία αλληλοβοήθειας και IST.
- Η στήριξη αφορά κυρίως το κόστος συμμετοχής των γεωργών (π.χ. ασφάλιστρα).
- Στόχος: να ενθαρρύνει περισσότερους παραγωγούς να συμμετάσχουν, μειώνοντας το οικονομικό βάρος.

β) Έκτακτες πληρωμές κρίσης

- Νομική βάση: Άρθρο 38, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 565 (Single Fund).
- Πρόκειται για νέο εργαλείο που επιτρέπει άμεσες, ad hoc πληρωμές σε περιπτώσεις:
  - φυσικών καταστροφών μεγάλης κλίμακας,
  - υγειονομικών κρίσεων,
  - σοβαρών διαταραχών αγοράς.
- Χρηματοδότηση: από το Unity Safety Net (Άρθρο 26 COM(2025) 565).
- Οι crisis payments ενεργοποιούνται μέσω των NRPs και επιτρέπεται προκαταβολή έως 80% των πόρων (Άρθρο 38 παρ. 5).

3. Παράμετροι εφαρμογής

Άρθρο 12 – Συμμετοχή σε εργαλεία διαχείρισης κινδύνου

- Δικαιούχοι: γεωργοί που συμμετέχουν σε αναγνωρισμένα εργαλεία (ασφάλιση, mutual funds, IST).
- Επίπεδο στήριξης: έως 70% του κόστους συμμετοχής.
- Συγχρηματοδότηση: ελάχιστο ποσοστό 30% εθνικής συμμετοχής (Άρθρο 35 COM(2025) 565).
- Υποχρεωτικότητα: παραμένει προαιρετικό εργαλείο για τα κράτη-μέλη.

Άρθρο 38 – Crisis payments

- Ενεργοποίηση: σε περίπτωση κρίσης, κατόπιν τροποποίησης NRP και έγκρισης της Επιτροπής.
- Στήριξη: εφάπαξ πληρωμές σε γεωργούς που πλήττονται άμεσα.
- Χρηματοδότηση: αποκλειστικά από το Unity Safety Net (Άρθρο 26 COM(2025) 565). Δεν απαιτείται εθνική συγχρηματοδότηση.
- Προκαταβολή: δυνατότητα προχρηματοδότησης έως 80% (Άρθρο 38 παρ. 5).
- Υποχρεωτικότητα: παραμένει προαιρετικό εργαλείο για τα κράτη-μέλη.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Πριν (Άρθρο 76): όλα τα εργαλεία κινδύνου συγκεντρώνονταν σε μία διάταξη, με ευρεία αλλά αποσπασματική εφαρμογή.

Μετά το 2027:

- Το Άρθρο 12 διατηρεί τη στήριξη για συμμετοχή σε ασφαλιστικά σχήματα και IST.
- Το Άρθρο 38 εισάγει νέο μηχανισμό έκτακτων πληρωμών κρίσης, πιο ευέλικτο και ταχύ.

Ουσιαστική αλλαγή: η ΕΕ επιδιώκει ένα διπλό δί-

χτυ ασφαλείας:

- μακροχρόνια σταθερότητα μέσω ασφάλισης και IST,
- βραχυπρόθεσμη ανακούφιση μέσω crisis payments από το Unity Safety Net.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021–2027 είναι προαιρετικό μέτρο. Το ίδιο ισχύει και μετά το 2027, με επιπλέον δυνατότητα ενεργοποίησης crisis payments.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν προβλέπεται.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- Για τα εργαλεία κινδύνου (Άρθρο 12): ισχύει ελάχιστη εθνική συγχρηματοδότηση 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565).
- Για τα crisis payments (Άρθρο 38): πλήρης ενωσιακή χρηματοδότηση μέσω του Unity Safety Net, χωρίς εθνική συμμετοχή.

Ουσιαστική αλλαγή: Η εισαγωγή του νέου άρθρου 38 με πλήρη ευρωπαϊκή κάλυψη διαφοροποιεί ριζικά το πλαίσιο, καθώς παρέχει μηχανισμό άμεσης αντίδρασης σε κρίσεις, πέρα από τα παραδοσιακά εργαλεία.

Ανταλλαγή γνώσεων και διάδοση πληροφοριών

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 78, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Το Άρθρο 78 κάλυπτε το σύνολο των δράσεων που αφορούσαν τη μεταφορά γνώσης, την εκπαίδευση, την καινοτομία και τη συμβουλευτική υποστήριξη.

Χαρακτηριστικά:

- **Στήριξη για:**
  - εκπαίδευση και κατάρτιση γεωργών,
  - εργαστήρια, σεμινάρια, ανταλλαγές και επισκέψεις (exchange visits),
  - πιλοτικά έργα και πιλοτικές εφαρμογές καινοτομίας,
  - δράσεις διάδοσης καλών πρακτικών.
- Συμμετοχή στο πλαίσιο του EIP-AGRI (Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας).
- Υποστήριξη και για τα Farm Advisory Services (συμβουλευτικές υπηρεσίες).
- Όλα τα παραπάνω λειτουργούσαν υπό την «ομπρέλα» του AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation Systems).

Στόχος:

Να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα γνώσης που θα φέρνει πιο κοντά την επιστήμη, την πράξη και την καινοτομία στον αγροτικό τομέα.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρα 19 και 20, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Στη νέα πρόταση το παλιό Άρθρο 78 διαχωρίζεται σε δύο διακριτά άρθρα, ώστε να υπάρξει περισσότερη σαφήνεια:

Άρθρο 19 – Στήριξη για ανταλλαγή γνώσεων και καινοτομία στη γεωργία, τη δασοκομία και τις αγροτικές περιοχές

- Εκπαίδευση, κατάρτιση, ανταλλαγή εμπειριών, πιλοτικά έργα και δικτύωση.
- Έμφαση στη διάδοση της καινοτομίας και στην εφαρμογή της στη γεωργία, δασοκομία και ύπαιθρο.
- Περιλαμβάνει στήριξη για τις Operational Groups στο πλαίσιο του EIP-AGRI.

•Άρθρο 20 – Συστήματα γεωργικής γνώσης και καινοτομίας (AKIS) και συμβουλευτικές υπηρεσίες

- Θεσμοθετεί το AKIS ως βασικό πλαίσιο δικτύωσης.
- Καλύπτει τα Farm Advisory Services, δηλαδή εξατομικευμένη συμβουλευτική προς γεωργούς.
- Ενσωματώνει τη συμβουλευτική σε ενιαίο, συνεκτικό πλαίσιο, αντί για αποσπασματικές δράσεις.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Συγχρηματοδότηση: τουλάχιστον 30%, με δυνατότητα υψηλότερων ποσοστών για δράσεις καινοτομίας (Άρθρο 35 COM(2025) 565).
- Δικαιούχοι: γεωργοί, δασοκαλλιεργητές, οργανώσεις παραγωγών, ερευνητικά ιδρύματα, ΜΚΟ.
- Επιλέξιμες δράσεις:
  - εκπαίδευση, ανταλλαγές, σεμινάρια,
  - πιλοτικά και καινοτόμα έργα,
  - λειτουργία συμβουλευτικών υπηρεσιών,
  - ανάπτυξη και διάδοση εργαλείων και γνώσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Πριν (Άρθρο 78): όλα τα στοιχεία γνώσης και συμβουλευτικής βρίσκονταν συγκεντρωμένα σε ένα άρθρο.
- Μετά το 2027 (Άρθρα 19 και 20): γίνεται καθαρός διαχωρισμός:
  - το Άρθρο 19 καλύπτει τη διάδοση γνώσης και καινοτομίας,
  - το Άρθρο 20 καλύπτει το AKIS και τη συμβουλευτική.
- Έτσι, ενισχύεται η σαφήνεια και λειτουργικότητα:
  - μεγαλύτερη διάχυση της καινοτομίας στο αγροτικό και δασικό οικοσύστημα,
  - επαγγελματική, εξατομικευμένη και θεσμοθετημένη συμβουλευτική προς τους γεωργούς.

Η ΕΕ επιδιώκει να συνδέσει καλύτερα την έρευνα με την πράξη, ώστε η καινοτομία να φτάνει πιο αποτελεσματικά στους παραγωγούς.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 ήταν προαιρετικό μέτρο του Πυλώνα ΙΙ. Το ίδιο ισχύει και μετά το 2027, με την επιπλέον απαίτηση κάθε κράτος μέλος να διαθέτει λειτουργικό AKIS.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Δεν προβλέπεται.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021-2027: απαιτούνταν εθνική συγχρηματοδότηση (43–57%).
- Μετά το 2027: ισχύει ελάχιστο όριο συγχρηματοδότησης 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Η γνώση και η καινοτομία αποκτούν πιο κεντρικό ρόλο στη νέα ΚΑΠ, όχι ως συμπληρωματικές δράσεις αλλά ως αναγκαίο εργαλείο με θεσμικό πλαίσιο (υποχρέωση ύπαρξης AKIS).

Συνεργασία, συμπεριλαμβανομένου του LEADER

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Άρθρο 77, Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

Η συνεργασία αποτελούσε μια από τις βασικές παρεμβάσεις του Πυλώνα ΙΙ (Αγροτική Ανάπτυξη) και είχε ευρύ και πολυδιάστατο χαρακτήρα.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Στήριξη για συλλογικές δράσεις που αφορούσαν:
  - ανάπτυξη νέων προϊόντων, πρακτικών και τεχνολογιών,
  - πιλοτικά έργα και πιλοτικές εφαρμογές καινοτομίας,
  - βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και τοπικές αγορές,
  - συνεργασίες διατομεακές ή διακρατικές,
  - επιχειρησιακές ομάδες στο πλαίσιο του EIP-AGRI.
- Συμπεριλάμβανε επίσης το LEADER (CLLD), δηλαδή την προσέγγιση τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων.
- Χρηματοδοτούνταν μέσω συγχρηματοδότησης (εθνικά + ευρωπαϊκά κονδύλια).

Σκοπός:

Η ενίσχυση της συλλογικής δράσης, της καινοτομίας και της τοπικής ανάπτυξης, ώστε να ξεπεραστούν τα όρια της μεμονωμένης εκμετάλλευσης και να δημιουργηθούν ολοκληρωμένες στρατηγικές υπαίθρου.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 18 και Άρθρο 74, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Η λογική της συνεργασίας εξειδικεύεται και διαχωρίζεται σε δύο διακριτές κατευθύνσεις:

- Άρθρο 18 - LEADER (Community-Led Local Development):
  - Το LEADER αποκτά δικό του θεσμικό πλαίσιο, πιο διακριτό σε σχέση με το παρελθόν.
  - Εστιάζει στη στήριξη τοπικών στρατηγικών ανάπτυξης που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ).
  - Χρηματοδοτεί ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια που συνδέουν τη γεωργία, τις ΜΜΕ, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την περιβαλλοντική διαχείριση.
  - Δίνει έμφαση στη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στη λήψη αποφάσεων και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.
- Άρθρο 74 - Territorial and Local Cooperation Initiatives:
  - Δημιουργείται ξεχωριστό πλαίσιο για συνεργασίες που υπερβαίνουν τα στενά όρια του Leader.
  - Περιλαμβάνει δράσεις συνεργασίας σε εδαφικό ή τοπικό επίπεδο με στόχο:
  - τη συλλογική διαχείριση φυσικών πόρων (νερό, δάση, βιοποικιλότητα),
  - κοινές επενδύσεις σε υποδομές τοπικής κλίμακας,
  - διακρατικές και διατομεακές συνεργασίες που έχουν έντονη τοπική διάσταση.
  - Εντάσσεται στα Εθνικά και Περιφερειακά Σχέδια (NRPs), δίνοντας στα κράτη-μέλη μεγαλύτερη ευελιξία να στηρίξουν πρωτοβουλίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Συγχρηματοδότηση: Τουλάχιστον 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565).
- LEADER (Άρθρο 18): Επιλέξιμες δαπάνες για την προετοιμασία, υλοποίηση και λειτουργία των ΟΤΔ.
- Εδαφική/τοπική συνεργασία (Άρθρο 74): Επιλέξιμες δαπάνες για συλλογικά έργα, δίκτυα και κοινές δράσεις διαχείρισης πόρων.

Και στις δύο περιπτώσεις απαιτείται σαφής στρατηγική, τοπική διάσταση και συμμετοχή των ενδιαφερομένων.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

Η βασική αλλαγή είναι ότι η γενική “ομπρέλα συνεργασίας” του Άρθρου 77 (2021-2027) εξειδικεύεται και διαχωρίζεται:

- LEADER (Άρθρο 18): συνεχίζει με ενισχυμένο ρόλο, πιο ξεκάθαρη θεσμική υπόσταση και κεντρική θέση στην τοπική ανάπτυξη.
- Territorial and local cooperation (Άρθρο 74): εισάγεται ως ξεχωριστό πλαίσιο για να στηρίζει συνεργασίες που έχουν τοπικό ή εδαφικό χαρακτήρα, χωρίς να περιορίζονται στις δράσεις τύπου LEADER.

Αυτό δίνει μεγαλύτερη σαφήνεια και εστίαση:

- το LEADER παραμένει η «ναυαρχίδα» της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία κοινοτήτων,
- ενώ οι υπόλοιπες μορφές συνεργασίας βρίσκουν το δικό τους θεσμικό χώρο στο Άρθρο 74, ώστε να υποστηρίζονται πιο στοχευμένα.

Έτσι, η ΚΑΠ μετά το 2027 δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη συμμετοχικότητα και την εδαφική διάσταση, διασφαλίζοντας ότι οι συνεργασίες θα έχουν ουσιαστικό και μετρήσιμο αντίκτυπο στις αγροτικές κοινότητες.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Στην περίοδο 2021-2027 είναι προαιρετικό μέτρο του Πυλώνα ΙΙ. Μετά το 2027 παραμένει προαιρετικό, αλλά χωρίζεται σε δύο διακριτές κατηγορίες:

- LEADER (Άρθρο 18) - συνεχίζει ως υποχρεωτικό εργαλείο τοπικής ανάπτυξης.
- Εδαφικές και τοπικές συνεργασίες (Άρθρο 74): παραμένουν προαιρετικές

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Το LEADER παραμένει ring-fenced, με ελάχιστο ποσοστό δέσμευσης. Οι λοιπές δράσεις συνεργασίας δεν έχουν δεσμευμένο προϋπολογισμό.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση:

- 2021–2027: εθνική συγχρηματοδότηση (43–57%).
- Μετά το 2027: ισχύει ελάχιστο όριο 30% (Άρθρο 35 COM(2025) 565).

Ουσιαστική αλλαγή: Η συνεργασία αποκτά διπλή υπόσταση: από τη μία το κλασικό LEADER, και από την άλλη νέες εδαφικές και τοπικές πρωτοβουλίες συνεργασίας στα NRPs, δίνοντας μεγαλύτερη ευελιξία και τοπικό χαρακτήρα.

Στήριξη για τα μικρά νησιά του Αιγαίου

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Το ειδικό καθεστώς για τα μικρά νησιά του Αιγαίου εφαρμόζεται με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 229/2013. Στόχος του είναι η αντιστάθμιση του αυξημένου κόστους μεταφοράς και εφοδιασμού σε βασικά γεωργικά προϊόντα και η στήριξη της τοπικής παραγωγής σε περιοχές που επηρεάζονται έντονα από τη νησιωτικότητα. Οι ενισχύσεις καλύπτουν τόσο τη μείωση κόστους σε προϊόντα όσο και την προώθηση παραδοσιακών παραγωγών. Η χρηματοδότηση προέρχεται εξ ολοκλήρου από την ΕΕ, με ετήσια προγράμματα που καταρτίζει η Ελλάδα.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 17, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Το καθεστώς για τα μικρά νησιά του Αιγαίου διατηρείται και στη νέα προγραμματική περίοδο, αλλά εντάσσεται θεσμικά στο πλαίσιο των Εθνικών και Περιφερειακών Σχεδίων (NRPs).

- Η ουσία του μέτρου δεν αλλάζει: εξακολουθεί να παρέχει αντιστάθμιση για το αυξημένο κόστος μεταφοράς και να στηρίζει την τοπική παραγωγή.
- Η θεσμική ενσωμάτωση στο Ενιαίο Ταμείο επιτρέπει καλύτερη στρατηγική συνοχή με τις υπόλοιπες παρεμβάσεις της ΚΑΠ, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η αυτονομία και η ειδική στόχευση του καθεστώτος.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Οι ενισχύσεις καλύπτουν την αντιστάθμιση του κόστους εφοδιασμού και τη στήριξη τοπικής γεωργικής παραγωγής.
- Απευθύνονται σε παραγωγούς και φορείς που δραστηριοποιούνται στα μικρά νησιά του Αιγαίου.
- Οι μορφές στήριξης περιλαμβάνουν κατ' αποκοπή ενισχύσεις, επιδοτήσεις ανά προϊόν ή ανά μεταφορική δραστηριότητα.
- Η εφαρμογή γίνεται σε ετήσια βάση, με εθνικά προγράμματα στο πλαίσιο του NRP.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Πριν (Κανονισμός 229/2013): η Ελλάδα υπέβαλλε ετήσια προγράμματα στη βάση ενός αυτόνομου καθεστώτος.
- Μετά το 2027 (Άρθρο 17 COM(2025) 560): το καθεστώς παραμένει, αλλά ενσωματώνεται στα NRPs, ώστε να υπάρχει ενιαία παρακολούθηση και διαχείριση.

Η ουσία είναι ότι η Ελλάδα συνεχίζει να επωφελείται από το ειδικό καθεστώς, που καλύπτει μόνιμα μειονεκτήματα λόγω νησιωτικότητας. Η αλλαγή είναι καθαρά θεσμική και οργανωτική: δεν μεταβάλλεται το περιεχόμενο ή η φιλοσοφία του μέτρου.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Υποχρεωτικό για την Ελλάδα, λόγω της ειδικής πρόβλεψης.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Ναι, με ξεχωριστό κονδύλι αποκλειστικά για τα μικρά νησιά του Αιγαίου.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Παραμένει πλήρης ενωσιακή χρηματοδότηση.

Ουσιαστική αλλαγή: Εντάσσεται στα NRPs χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο ή η φιλοσοφία του μέτρου.

Σχολικά προγράμματα

1. Τι ίσχυε στην περίοδο 2021-2027

Νομική βάση: Κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013, όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/2117.

Τα σχολικά προγράμματα περιελάμβαναν τη διανομή γάλακτος, φρούτων και λαχανικών στα σχολεία, συνοδευόμενη από δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Υλοποιούνταν σε ετήσια βάση, με εθνικές στρατηγικές που όριζαν προϊόντα, δικαιούχους και συνοδευτικές ενέργειες.
- Χρηματοδοτούνταν πλήρως από την ΕΕ, μέσω εθνικών φακέλων αποκλειστικά δεσμευμένων για το σκοπό αυτό.
- Οι δράσεις περιελάμβαναν υποχρεωτικά εκπαιδευτικές ενέργειες για τη διατροφή και την υγιεινή ζωή.

2. Τι προτείνεται μετά το 2027

Νομική βάση: Άρθρο 16, Πρόταση Κανονισμού COM(2025) 560.

Το καθεστώς των σχολικών προγραμμάτων διατηρείται χωρίς αλλαγές και εντάσσεται στο πλαίσιο των Εθνικών και Περιφερειακών Σχεδίων (NRPs).

- Παραμένει πλήρως ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενο.
- Δεν απαιτείται εθνική συγχρηματοδότηση.
- Εξακολουθούν να ισχύουν οι ξεχωριστοί εθνικοί φάκελοι.

3. Παράμετροι εφαρμογής

- Επιλέξιμα προϊόντα είναι φρέσκα φρούτα, λαχανικά και γάλα.
- Οι δράσεις συνοδεύονται υποχρεωτικά από εκπαιδευτικές ενέργειες για τη διατροφή.
- Η στρατηγική εφαρμόζεται με εθνικά σχέδια που εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Οι πόροι διατίθενται μέσω εθνικών φακέλων, που είναι αποκλειστικά δεσμευμένοι για τα σχολικά προγράμματα.

4. Επεξήγηση - Τι σημαίνει η αλλαγή

- Πριν (Κανονισμός 1308/2013): υλοποιούνταν με ξεχωριστό κανονιστικό πλαίσιο, αλλά πάντα με πλήρη ενωσιακή χρηματοδότηση.
- Μετά το 2027 (Άρθρο 16 COM(2025) 560): εντάσσεται στα NRPs, ώστε να υπάρχει θεσμική συνοχή με τις υπόλοιπες παρεμβάσεις της ΚΑΠ, χωρίς καμία αλλαγή στο περιεχόμενο ή στους στόχους.

Για την Ελλάδα, η σημασία παραμένει υψηλή, καθώς το πρόγραμμα εξασφαλίζει άμεση πρόσβαση μαθητών σε υγιεινά προϊόντα και ενισχύει τη διατροφική εκπαίδευση.

Παράμετροι υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Υποχρεωτικότητα: Υποχρεωτικό πρόγραμμα για όλα τα κράτη μέλη.

Δεσμευμένος προϋπολογισμός (ring-fenced): Ναι, με ξεχωριστούς εθνικούς φακέλους.

Degressivity & Capping: Δεν εφαρμόζεται.

Συγχρηματοδότηση: Πλήρης ενωσιακή χρηματοδότηση.

Ουσιαστική αλλαγή: Παραμένει ίδιο, με μόνη διαφορά την ένταξη στα NRPs για μεγαλύτερη στρατηγική συνοχή.

Συμπεράσματα

Η συγκριτική ανάλυση της ΚΑΠ πριν και μετά το 2027 δείχνει ότι η νέα αρχιτεκτονική επιδιώκει να:

- ενοποιήσει τα χρηματοδοτικά εργαλεία του Πρώτου και Δεύτερου Πυλώνα σε ένα Ενιαίο Ταμείο (Single Fund),
- εισαγάγει τα Εθνικά και Περιφερειακά Σχέδια Εταιρικής Σχέσης (NRPs) ως το βασικό πλαίσιο εφαρμογής,
- προσφέρει στα κράτη μέλη περισσότερη ευελιξία, αλλά ταυτόχρονα και μεγαλύτερη ευθύνη για την αποτελεσματικότητα,
- δώσει πιο στρατηγική διάσταση σε παρεμβάσεις όπως η ανανέωση γενεών, η καινοτομία, η συνεργασία και η διαχείριση κινδύνων,
- ενισχύσει τον περιβαλλοντικό και κλιματικό προσανατολισμό της πολιτικής μέσα από τη Νέα Πράσινη Αρχιτεκτονική.

Παράλληλα, η μετάβαση αυτή συνεπάγεται προκλήσεις:

- μεγαλύτερη πολυπλοκότητα στον σχεδιασμό και την παρακολούθηση των NRPs,
- ανάγκη για σαφείς εθνικές στρατηγικές σε τομείς όπως η ανανέωση γενεών, η καινοτομία και η διαχείριση κινδύνων,
- ενδεχόμενο κίνδυνο ανισοτήτων μεταξύ κρατών μελών, ανάλογα με το πώς θα αξιοποιήσουν τα εργαλεία.

Πέρα όμως από την αρχιτεκτονική απλοποίηση, η πρόταση της Επιτροπής θέτει νέα ζητήματα που θα κριθούν αποκλειστικά στη διαπραγμάτευση. Η μετάβαση στο Ενιαίο Ταμείο δεν εξαλείφει τα ερωτήματα γύρω από την πραγματική ευελιξία που θα έχουν τα κράτη μέλη και το κατά πόσο οι κοινοί κανόνες θα περιορίσουν ή θα διευρύνουν τις ανισότητες. Ταυτόχρονα, η ενισχυμένη πράσινη διάσταση μπορεί να προσφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη, αλλά εγείρει ανησυχίες για το πρόσθετο διοικητικό βάρος και το κόστος συμμόρφωσης για τους γεωργούς.

Η πρόταση του Ιουλίου αποτελεί ένα σημείο εκκίνησης και όχι τελικό αποτέλεσμα. Από εδώ και πέρα, το βάρος πέφτει στα κράτη μέλη, τα οποία καλούνται να κατανοήσουν σε βάθος τις λεπτομέρειες, να εντοπίσουν τις ευκαιρίες και τους κινδύνους, και να διαμορφώσουν τις διαπραγματευτικές τους θέσεις με γνώμονα τις εθνικές προτεραιότητες. Το πώς θα αξιοποιηθεί η ευελιξία των NRPs, αν θα υπάρξει ισορροπία ανάμεσα στην περιβαλλοντική φιλοδοξία και την οικονομική βιωσιμότητα, και πώς θα διασφαλιστεί η συνοχή της πολιτικής σε επίπεδο Ένωσης θα είναι τα κρίσιμα ερωτήματα που θα καθορίσουν το τελικό αποτέλεσμα.

Παράρτημα

Συγκεντρωτικός πίνακας παραμέτρων υποχρεωτικότητας και χρηματοδότησης

Θεματική / Παρέμβαση	Υποχρεωτικότητα	Ring-fenced	Degressivity / Capping	Συγχρηματοδότηση	Ουσιαστική αλλαγή
Βασική ενίσχυση εισοδήματος & αναδιανεμητική στήριξη	Υποχρεωτικό	Ναι (εισοδηματικό δίκτυ)	Ναι (από 20.000 € - όριο 100.000 €)	100% ΕΕ	Ενοποίηση βασικής & αναδιανεμητικής στήριξης
Πληρωμές για μικρούς γεωργούς	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	100% ΕΕ	Απλοποίηση - άμεση ενίσχυση χωρίς υπολογισμό δικαιωμάτων
Συμπληρωματική ενίσχυση για νέους γεωργούς	Υποχρεωτικό στοιχείο	Όχι	Όχι	100% ΕΕ	Επέκταση σε start-ups και μικρές εκμεταλλεύσεις
Σχήματα για το κλίμα, το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων (eco-schemes)	Προαιρετικό για τους αγρότες, υποχρεωτικό για τα κράτη μέλη	Ναι	Όχι	100% ΕΕ	Ενοποίηση με πράσινη αρχιτεκτονική
Συνδεδεμένη στήριξη	Προαιρετικό	Ναι (έως 13% + 2% για πρωτεϊνούχες)	Όχι	ΕΕ 100%	Διατήρηση με οροφές και περιορισμούς
Ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι	Υποχρεωτικό για Ελλάδα & Ισπανία	Ναι (ξεχωριστοί φάκελοι)	Όχι	100% ΕΕ	Διατήρηση χωρίς αλλαγές
Παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς	Προαιρετικό	Ναι (ειδικοί φάκελοι ανά τομέα)	Όχι	Ελάχιστη εθνική συνεισφορά 30% (άρθρο 35)	Ενσωμάτωση στα NRPs με πιο ευέλικτο σχεδιασμό
POSEI - Πρόγραμμα στήριξης εξόχως απόκεντρων περιοχών	Υποχρεωτικό για EL/FR/PT (ανά περιοχή)	Ναι (ξεχωριστοί φάκελοι)	Όχι	100% ΕΕ	Διατήρηση καθεστώτος
Γεωργικό αποθεματικό	Υποχρεωτικό	Ναι (ενιαίο ταμείο)	Όχι	100% ΕΕ	Αυτόματη ενεργοποίηση σε κρίσεις
Στήριξη εγκατάστασης νέων γεωργών, νεοεισερχόμενων και start-ups	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	75% - 85% (έως 85% για νέους γεωργούς)	Επέκταση σε αγροτικά start-ups & μικρές εκμεταλλεύσεις
Στήριξη για μειονεκτήματα λόγω υποχρεωτικών απαιτήσεων	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	15% - 60% (ανάλογα με περιφέρεια, άρθρο 20)	Νέα κατηγορία που καλύπτει ειδικές υποχρεώσεις
Επενδύσεις (συμπεριλαμβανομένων της άρδευσης)	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	75% - 85% (έως 85% για νέους γεωργούς)	Ενίσχυση της βιώσιμης άρδευσης και διαχείρισης υδάτων
Πληρωμές για περιοχές με φυσικούς ή ειδικούς περιορισμούς	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	15% - 60% (ανάλογα με περιφέρεια, άρθρο 20)	Διατήρηση με νέα ονομασία
Περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	95% - 100% (άρθρο 35)	Ενοποίηση με τα eco-schemes σε ενιαίο πλαίσιο
Εργαλεία διαχείρισης κινδύνου	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	95% - 100% (άρθρο 35)	Νέα δυνατότητα: crisis payments μέσω NRPs
Ανταλλαγή γνώσεων, συμβουλευτική & καινοτομία	Προαιρετικό	Όχι	Όχι	15% - 60% (ανάλογα με περιφέρεια, άρθρο 20)	Ενίσχυση μέσω υποχρέωσης AKIS
Συνεργασία	Προαιρετικό	LEADER ring-fenced	Όχι	15% - 60% (ανάλογα με περιφέρεια, άρθρο 20)	Διπλή διάσταση: LEADER & τοπικές πρωτοβουλίες συνεργασίας
Σχολικά προγράμματα	Υποχρεωτικό σε όλα τα κράτη μέλη	Ναι (ξεχωριστοί φάκελοι)	Όχι	100% ΕΕ	Καμία ουσιαστική αλλαγή, μόνο ένταξη στα NRPs
Στήριξη για μικρά νησιά Αιγαίου	Υποχρεωτικό για την Ελλάδα	Ναι (ξεχωριστός φάκελος)	Όχι	100% ΕΕ	Διατήρηση με θεσμική ένταξη στα NRPs

Βιβλιογραφία

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025). Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό των όρων εφαρμογής της ενωσιακής στήριξης στην Κοινή Αγροτική Πολιτική για την περίοδο 2028-2034. COM(2025) 560 final, Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2025.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025). Παράρτημα στην Πρόταση Κανονισμού για τη νέα ΚΑΠ.
- Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη χρηματοδότηση, διαχείριση και παρακολούθηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Κανονισμός (ΕΕ) 229/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για το καθεστώς στήριξης των μικρών νησιών του Αιγαίου.
- Κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων (ΚΟΑ), περιλαμβανομένων των σχολικών προγραμμάτων.
- Farm Europe (2025). Infographic «CAP Reform 2028-2034: Current CAP vs Commission Proposal».

gaia
ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

www.c-gaia.gr